EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 26.10.2021
COM(2021) 962 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o fungování evropského trhu s uhlíkem v roce 2020 podle čl. 10 odst. 5 a 21 odst. 2 směrnice 2003/87/ES (ve znění směrnice 2009/29/ES a směrnice (EU) 2018/410)

{COM(2021) 950 final} - {SWD(2021) 308 final}

Obsah

Seznam akronymů a zkratek 2

1. ÚVOD 4

2. INFRASTRUKTURA A POKRYTÍ EU ETS 5

2.1 Registr EU a protokol transakcí Evropské unie 6

3. FUNGOVÁNÍ TRHU S UHLÍKEM 7

3.1 Nabídka: povolenky uvedené do oběhu 7

3.1.1 Emisní strop 7

3.1.2. Přidělování bezplatných povolenek 11

3.1.3 Dražby povolenek 13

3.1.4 Odchylka od úplného dražení povolenek pro výrobu elektřiny a tepla 16

3.1.5 Program NER 300 19

3.1.6 Inovační fond 20

3.1.7 Modernizační fond 21

3.1.8 Kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů 21

3.1.9 Mezinárodní kredity 24

3.2 Poptávka: povolenky vyňaté z oběhu 24

3.2.1 Snížení emisí 24

3.2.2 Zajišťování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou 29

4. LETECKÁ DOPRAVA 31

5. DOHLED NAD TRHEM 34

6. MONITOROVÁNÍ, VYKAZOVÁNÍ A OVĚŘOVÁNÍ EMISÍ 37

7. PROPOJENÍ SYSTÉMU EU ETS A ŠVÝCARSKÉHO ETS 39

8. ÚČINKY PROVÁDĚNÍ SMĚRNICE O ENERGETICKÉ ÚČINNOSTI A VNITROSTÁTNÍCH PLÁNŮ V OBLASTI ENERGETIKY A KLIMATU NA EU ETS 42

8.1 Dopad provádění směrnice o energetické účinnosti na systém EU ETS 42

8.2 Dopad provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu na systém EU ETS 44

9. ZÁVĚRY A VÝHLED DO BUDOUCNA 45

Seznam akronymů a zkratek

NOA	nařízení o ověřování údajů a akreditaci ověřovatelů
CEF DI	dluhový nástroj v rámci Nástroje pro propojení Evropy
systémy KME	systémy kontinuálního měření emisí
CINEA	Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí
CO_2	oxid uhličitý
CO_2ekv	ekvivalent oxidu uhličitého
CORSIA	program kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví
KO2	druhé kontrolní období podle Kjótského protokolu
EA	Evropská spolupráce v akreditaci
EHP	Evropský hospodářský prostor
SEÚ	směrnice o energetické účinnosti
EEX	Evropská energetická burza
EIB	Evropská investiční banka
ESMA	Evropský orgán pro cenné papíry a trhy
EU27	členské státy Evropské unie
EU ETS	systém EU pro obchodování s emisemi
EUTL	protokol transakcí Evropské unie
SP	skleníkový plyn
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
ICE	ICE Futures Europe (Intercontinental Exchange Futures Europe) – společnost poskytující služby v oblasti provozování burzovních trhů
InnovFin EDP	(InnovFin Energy Demonstration Projects) nástroj EIB pro financování ukázkových projektů v oblasti energie fungující v rámci iniciativy InnovFin
nařízení ZNT	nařízení o zneužívání trhu
MiFID II	směrnice o trzích finančních nástrojů
MiFIR	nařízení o trzích finančních nástrojů
nařízení MOVY	nařízení o monitorování a vykazování
RTS	rezerva tržní stability
N_2O	oxid dusný
plány NECP	vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu
NER	rezerva pro nové účastníky na trhu
OTC	mimoburzovní
PFC	perfluoruhlovodíky
SARP	standardy a doporučené postupy systému CORSIA
CPPO	celkový počet povolenek v oběhu
UK	Spojené království
UNFCCC	Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu

1. ÚVOD

Systém Evropské unie pro obchodování s emisemi (EU ETS) je od roku 2005 základním kamenem strategie EU pro snižování emisí skleníkových plynů. Od jeho spuštění v roce 2005 klesly emise v oblasti výroby elektrické energie a tepla, jakož i v energeticky náročných průmyslových odvětvích, obchodované v EU ETS, přibližně o 43 %[1]. Spolu s dalšími právními předpisy, jako je směrnice o obnovitelné energii[2] a směrnice o energetické účinnosti[3], významně přispěl k dosažení celkového cíle EU snížit emise skleníkových plynů do roku 2020 o 20 % oproti úrovním z roku 1990. EU tento cíl překonala a v roce 2020 snížila emise skleníkových plynů přibližně o 31 %[4] pod úrovně z roku 1990.

V červenci 2021 přijala Komise balíček návrhů na realizaci Zelené dohody pro Evropu[5]. Cílem těchto návrhů je, aby byly politiky EU v oblasti klimatu, energetiky, využívání půdy, dopravy a daní připraveny na úkol snížit do roku 2030 celkové emise skleníkových plynů nejméně o 55 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. Při dosahování tohoto cíle bude EU ETS hrát významnou roli. Balíček obsahuje návrh na zvýšení ambicí systému EU ETS prostřednictvím nového cíle snížit do roku 2030 emise o 61 %[6] pod úrovně roku 2030 (oproti současným 43 % pod hodnotami z roku 2005) a dále prostřednictvím nižšího celkového emisního stropu a strmějšího meziročního snížení emisí o 4,2 % namísto současných 2,2 %.[7] Návrh na revizi systému EU ETS rovněž rozšiřuje jeho působnost na emise v námořní oblasti a navrhuje nový samostatný systém pro obchodování s emisemi, který by se vztahoval na emise z paliv používaných v silniční dopravě a v budovách[8].

Samostatný návrh posiluje rezervu tržní stability (RTS)[9], mechanismus, který se zabývá přebytkem povolenek, jež se v EU ETS nahromadily od roku 2019, a zlepšuje odolnost tohoto systému vůči velkým otřesům tím, že upravuje nabídku povolenek, které mají být vydraženy.

Další dva návrhy z červencového balíčku posilují systém EU ETS v oblasti letectví[10] a mají zajistit, aby toto odvětví přispívalo k unijnímu cíli snižování emisí, a uplatňovat program

[1] Do konce roku 2020 za EU27 + UK + Island, Lichtenštejnsko a Norsko (tedy země zapojené do EU ETS do 31. prosince 2020).
[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82.
[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 210.
[4] Snížení emisí v rámci EU27. U zemí EU27 + UK činil pokles 32,5 % pod hodnoty roku 1990.
[5] Realizace Zelené dohody pro Evropu, ze dne 14. července 2021.
[6] Tento cíl zahrnuje navrhované rozšíření oblasti působnosti systému EU ETS na odvětví námořní dopravy.
[7] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757, COM(2021) 551 final.
[8] COM(2021)551 final (jako výše)
[9] Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030, COM(2021) 571 final.
[10] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření, COM(2021) 552 final, a návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o oznámení

kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví (CORSIA) v právních předpisech EU, a to způsobem, který je v souladu s cíli EU v oblasti klimatu do roku 2030.

Tato zpráva o fungování evropského trhu s uhlíkem se předkládá v souladu s ustanoveními čl. 10 odst. 5 a čl. 21 odst. 2 směrnice 2003/87/ES (směrnice o systému EU ETS)[11]. Vztahuje se na rok 2020 a první polovinu roku 2021 (do 30. června 2021); vzhledem k tomu, že rok 2020 ukončuje třetí fázi systému EU ETS (2013–20), poskytuje zpráva rovněž přehled o hlavním vývoji v tomto období.

Zpráva zkoumá významná snížení emisí dosažená v průběhu třetí fáze a faktory, které k nim vedly (oddíl 3.2.1), a analyzuje úlohu RTS při snižování přebytku povolenek, který v systému EU ETS vznikl (oddíl 3.2.2). Zdůrazňuje rovněž významný vývoj, který ve třetí fázi zaznamenaly oblasti letectví (kapitola 4), přidělování bezplatných povolenek (oddíl 3.1.2), dražby povolenek, výsledné příjmy z dražeb a jejich využití (oddíly 3.1.3), nástroje financování EU ETS (oddíly 3.1.4 až 3.1.8), dohled nad trhem (kapitola 5) a účinnost provádění systému EU ETS v zúčastněných zemích (kapitola 6). Obsahuje dvě nové kapitoly: Kapitola 7 popisuje propojení mezi EU ETS a švýcarským ETS a zkoumá účinek této vazby na tyto dva trhy s uhlíkem, zatímco kapitola 8 se věnuje dopadu, jaký má na systém EU ETS provádění směrnice 2012/27/EU ve znění směrnice (EU) 2018/2002[12] (směrnice o energetické účinnosti) a vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (dále též „plány NECP“) pro rok 2019.

Není-li uvedeno jinak, údaje použité pro tuto zprávu tvoří údaje, které byly buď veřejně dostupné, nebo které byly Komisi k dispozici do konce června 2021. Zpráva zahrnuje údaje za Spojené království (UK) za rok 2020, což odráží oblast působnosti systému EU ETS do 31. prosince 2020. Technické a popisné informace o systému EU ETS jsou uvedeny v přílohách pracovního dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě.

2. INFRASTRUKTURA A POKRYTÍ EU ETS

Po celou dobu své třetí fáze (2013–2020) zahrnoval systém EU ETS 28 členských států EU (včetně UK) a tři země ESVO – Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Od 1. ledna 2021 se systém EU ETS vztahuje na 27 členských států, Island, Lichtenštejnsko a Norsko a také na zařízení pro výrobu elektřiny v Severním Irsku. Od 1. ledna 2020 je systém EU ETS propojen rovněž se švýcarským trhem s uhlíkem (viz kapitola 7).

Celkem EU ETS reguluje emise z více než 10 400 zařízení na výrobu elektřiny a tepla a výrobních zařízení, jakož i přibližně 350 provozovatelů letadel, která létají mezi letišti v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) a z EHP do Švýcarska a Spojeného

kompenzace v souvislosti s celosvětovým tržním opatřením pro provozovatele letadel se sídlem v Unii, COM(2021) 567 final.

[11] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a o změně směrnice Rady 96/61/ES, Úř. věst. L 275, 25.10.2003, s. 32.

[12] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 210.

království. Přestože na začátku třetí fáze pokrýval systém EU ETS přibližně polovinu všech emisí skleníkových plynů v EU, v současnosti tento podíl činí okolo 36 %. Podrobný přehled o pokrytí EU ETS ve třetí fázi je k dispozici v dodatku 1 pracovního dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě.

2.1 Registr EU a protokol transakcí Evropské unie

Registr EU a protokol transakcí Evropské unie (EUTL) sledují vlastnictví všeobecných povolenek a povolenek pro letectví tak, že zaznamenávají množství držená na účtech a transakce mezi účty. Tyto systémy rovněž evidují emise ze stacionárních zařízení (na výrobu elektřiny a tepla a průmyslových zařízení) a emise provozovatelů letadel, jakož i plnění povinností vyplývajících z těchto emisí. Oba systémy jsou provozovány a udržovány Komisí, přičemž správci národních registrů v zúčastněných zemích jsou nadále kontaktním místem pro majitele a zástupce účtů (společnosti a fyzické osoby). Zatímco registr EU vede účty a eviduje informace o souladu, EUTL automaticky kontroluje, zaznamenává a schvaluje všechny transakce mezi účty, čímž zajišťuje, že všechny transakce jsou v souladu s pravidly systému EU ETS.

Údaje zaznamenané v registru EU a v EUTL jsou i nadále důležitým zdrojem informací, o něž se opírají různé druhy vykazování v rámci systému EU ETS, jako je výpočet ukazatele přebytku rezervy tržní stability (viz oddíl 3.2.2) a vykazování, které provádí Evropská agentura pro životní prostředí. EUTL také zajišťuje transparentnost v systému EU ETS, a to zveřejňováním informací o souladu stacionárních zařízení a provozovatelů letadel s ustanoveními systému EU ETS, a dále o transakcích mezi účty.

Během třetí fáze fungovaly spolehlivě veřejně přístupné internetové stránky EUTL, které byly každoročně po celých 365 dní v nepřetržitém provozu, až na malá přerušení pro účely plánovaných technických aktualizací. To platilo i v roce 2020. Výjimkou byl 18. srpen 2020, kdy kvůli technickým problémům nebylo několik transakcí řádně zpracováno. Z důvodu oprav a odstraňování potíží nebyl registr EU mezi 19. a 21. srpnem k dispozici.

V roce 2020 a v první polovině roku 2021 bylo v registru EU provedeno několik významných vývojových prací. Nejprve byla počínaje dnem 1. ledna 2021 prozatímně zavedena dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím[13], která vstoupila v platnost 1. května 2021. V této dohodě se EU a UK zavazují, že ke konci roku 2020 budou dodržovat úroveň ambicí svých politik v oblasti klimatu a životního prostředí a že tyto politiky přizpůsobí svým mezinárodním závazkům. Článek 392 dohody stanoví, že obě strany budou mít od 1. ledna 2021 zaveden systém tvorby cen uhlíku, který bude zahrnovat emise skleníkových plynů z výroby elektřiny a tepla, průmyslu a letectví. Na výrobce elektřiny v Severním Irsku a odlety z EHP do UK se nadále vztahuje systém EU ETS, zatímco lety z UK do EHP pokrývá systém stanovování cen uhlíku ve Spojeném království (viz kapitola 4). V důsledku toho zůstali

[13] Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé, Úř. věst. L 149, 30.4.2021, s. 10.

výrobci elektřiny v Severním Irsku v registru EU a směrnice o systému EU ETS byla změněna tak, aby zohlednila změny v pokrytí letů.[14]

Dne 31. prosince 2020 vstoupila rovněž v platnost změna dohodnutá v Dohá, kterou se stanoví druhé kontrolní období podle Kjótského protokolu (1. ledna 2013 – 31. prosince 2020)[15]. Podle článku 5 nařízení Komise (EU) 389/2013 (nařízení o registru)[16] jedná Komise jako správce registru EU pro účely Kjótského protokolu, který je součástí registru EU. Ačkoli byl 31. prosinec 2020 posledním dnem druhého kontrolního období podle Kjótského protokolu, mechanismus protokolu k zajištění transparentnosti a souladu bude i nadále provozován až do konečné kontroly souladu. Emisní inventury za poslední rok druhého kontrolního období budou vykázány a přezkoumány v roce 2023 a současně bude předložena závěrečná zpráva.

Dne 1. ledna 2020 vstoupila v platnost dohoda o propojení systému EU ETS se švýcarským systémem ETS[17]. Pro zprovoznění tohoto propojení bylo dne 21. září 2020 zavedeno prozatímní řešení, v jehož rámci byly propojeny registry obou systémů a mezi nimi umožněn převod povolenek (viz kapitola 7).

A závěrem lze uvést, že byla úspěšně dokončena technická realizace nových pravidel, které zavádí nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1122[18], a nové funkce byly k 1. lednu 2021 k dispozici v registru EU.

3. FUNGOVÁNÍ TRHU S UHLÍKEM

3.1 Nabídka: povolenky uvedené do oběhu

3.1.1 Emisní strop

Emisní strop, který má zajistit splnění cíle ETS v oblasti snižování emisí, představuje maximální celkové množství emisí skleníkových plynů, jež mohou subjekty zahrnuté do EU ETS vypouštět, a odpovídá počtu povolenek uvedených do oběhu v průběhu jednoho obchodovacího období. Pro celý systém EU ETS je dán společný emisní strop, který platí pro EU jako celek (podrobné informace o tomto stropu viz dodatek 2 k pracovnímu dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě). Během třetí fáze systému EU ETS (2013–2020) se tento strop každoročně snižoval o lineární redukční koeficient ve výši 1,74 %, čímž bylo zajištěno snížení celkových emisí (viz oddíl 3.2.1). Ve čtvrté fázi systému EU ETS

[14] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/1416 ze dne 17. června 2021, kterým se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o vyloučení letů přilétajících ze Spojeného království ze systému Unie pro obchodování s emisemi, Úř. věst. L 305, 31.8.2021, s. 1.

[15] Sdělení Komise o vstupu v platnost Změny Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu dohodnuté v Dohá, Úř. věst. C 432, 14.12.2020, s.1.

[16] Nařízení Komise (EU) č. 389/2013 ze dne 2. května 2013 o vytvoření registru Unie podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 280/2004/ES a č. 406/2009 a o zrušení nařízení Komise (EU) č. 920/2010 a č. 1193/2011, Úř. věst. L 122, 3.5.2013, s. 190.

[17] Dohoda mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 322, 7.12.2017, s. 3.

[18] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1122 ze dne 12. března 2019, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o fungování registru Unie, Úř. věst. L 177, 2.7.2019, s. 3.

(2021– 2030) se bude emisní strop pro stacionární zařízení i letectví každoročně snižovat o lineární redukční koeficient ve výši 2,2 %. Tabulka 1 uvádí výši stropu pro emise ze stacionárních zařízení a počet povolenek pro letectví uvedených do oběhu[19] v jednotlivých letech během třetí fáze.

Tabulka 1. Emisní strop EU ETS ve třetí fázi systému (2013–2020)

Rok	Roční emisní strop (stacionární zařízení)	Roční povolenky pro letectví uvedené do oběhu[20]
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585
2019	1 854 716 381	38 830 950
2020	1 816 452 135	42 803 537

Dne 1. února 2020 vstoupila v platnost dohoda o vystoupení Spojeného království z Evropské unie[21]. Směrnice o systému EU ETS se na Spojené království vztahovala do 31. prosince 2020, přičemž podle Protokolu o Irsku a Severním Irsku[22] zůstává výroba elektřiny v Severním Irsku nadále součástí systému EU ETS, včetně příslušných práv a povinností.

Komise na tyto změny reagovala rozhodnutím o upraveném množství povolenek pro celou EU přijatém dne 16. listopadu 2020.[23] V aktualizovaném emisním stropu (uplatňovaném na základě referenčního období 2008–2012) byly zohledněny pouze emise z výroby elektřiny v

[19] Počet povolenek pro letectví uvedených do oběhu od roku 2013 je výsledkem přístupu zdola nahoru, počínaje přidělováním bezplatných povolenek (na základě referenčních hodnot stanovených podle činností pro činnosti provozovatelů letadel uvnitř EHP). Počet dražených povolenek je pak odvozen na základě toho, že bezplatné povolenky (včetně zvláštní rezervy pro rozdělování mezi rychle rostoucí provozovatele letadel a nové účastníky) by měly představovat 85 % z celkového objemu. Zbývajících 15 % je pak předmětem dražby.

[20] Tyto aktualizované údaje zahrnují kromě přidělených bezplatných povolenek a vydražených povolenek také výměny mezinárodních kreditů na povolenky v EU ETS.

[21] Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii, Úř. věst. L 29, 31.1.2020, s. 7.

[22] Úř. věst. L 29 (jako výše)

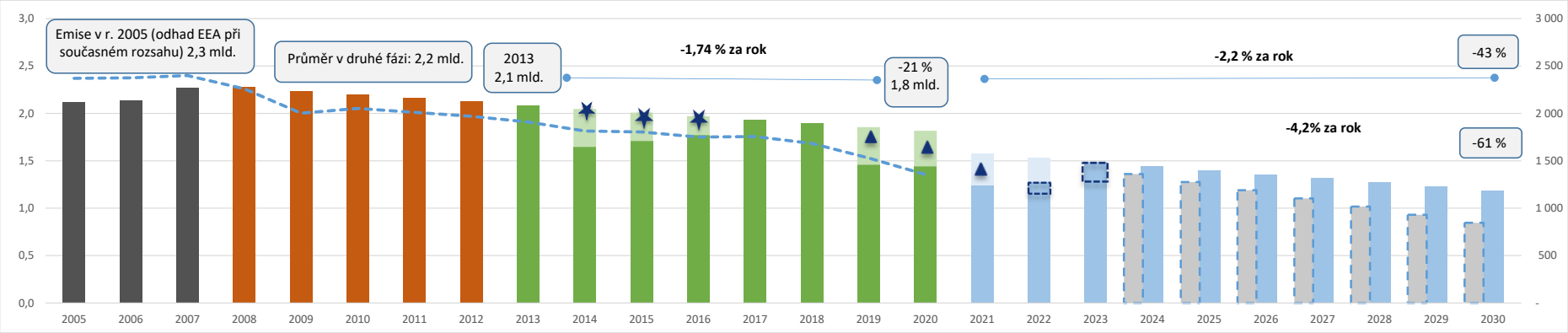
[23] Rozhodnutí Komise (EU) 2020/1722 ze dne 16. listopadu 2020 o množství povolenek pro celou Unii, které mají být vydány v rámci systému EU pro obchodování s emisemi na rok 2021, Úř. věst. L 386, 16.11.2020, s. 26.

Severním Irsku, čímž byl tento strop úměrně snížen o emise ze Spojeného království, které již nebyly nadále započítány.[24]

V grafu 1 je znázorněno snižování emisního stropu v návaznosti na zvýšení lineárního redukčního koeficientu na 2,2 % zavedené od roku 2021. Graf rovněž ilustruje, jakou úlohu zaujímá tvorba rezervy tržní stability (RTS) a jakým podílem do ní přispívají povolenky s odloženou dražbou (viz oddíl 3.2.2). Sloupce lemované přerušovanou čarou přibližují dopad cíle většího snížení emisí do roku 2030, jak jej navrhuje Komise v revizním balíčku ze dne 14. července 2021 zaměřeném na realizaci Zelené dohody pro Evropu.

[24] Emisní strop pro rok 2021 stanovený v rozhodnutí Komise (EU) 2020/1722 nezahrnuje množství povolenek, které mají být podle kapitoly II směrnice o systému EU ETS vydány pro provozovatele letadel. Toto množství je výsledkem přístupu zdola nahoru, který začíná přidělováním bezplatných povolenek pro letectví, jak je vysvětleno v oznámení o množství povolenek pro celou Unii na rok 2021 a o rezervě tržní stability v rámci systému EU pro obchodování s emisemi, Úř. věst. C 428I, 11.12.2020, s. 1.

Graf 1. Snížení emisního stropu pomocí lineárního redukčního koeficientu ve výši 2,2 % použitého od roku 2021[25]

★ Povolenky s odloženou dražbou (celkem 900 milionů)

▲ Plnění rezervy tržní stability

⬚ Plnění/uvolňování rezervy tržní stability v závislosti na přebytku povolenek na trhu

[25] Emisní strop pro čtvrtou fázi odráží celkový objem povolenek v rámci EU ETS zveřejněný po brexitu v rozhodnutí Komise (EU) 2020/1722.

3.1.2. Přidělování bezplatných povolenek

Ačkoli od třetí fáze se na rozdělení 57 % celkového množství povolenek zpravidla podílí dražba, značný objem povolenek je přidělován bezplatně, ve snaze řešit problém úniku uhlíku (k němuž dochází, pokud se aktivity přesunou do zemí mimo EU s méně ambiciózními politikami v oblasti klimatu zaměřenými na emise skleníkových plynů, což může vést k celkovému zvýšení emisí). Bezplatné povolenky se nevztahovaly na výrobu elektřiny a přidělování bezplatných povolenek pro průmysl vycházelo z výkonnostních referenčních hodnot, čímž se měla posílit motivace ke snížení emisí skleníkových plynů a nárůstu inovací.

Na začátku třetí fáze byla v systému EU ETS vytvořena rezerva pro nové účastníky na trhu (NER), která poskytuje dodatečné příděly bezplatných povolenek novým průmyslovým zařízením a zařízením s výrazně rostoucí kapacitou, a to v objemu, který odpovídá 5 % celkového množství povolenek pro toto období. Odvětví a pododvětví, u kterých se má za to, že jim hrozí výrazné riziko úniku uhlíku, a tím pádem je jim přidělen větší podíl bezplatných povolenek, byla zařazena na seznam odvětví ohrožených rizikem úniku uhlíku.[26] Vzhledem k tomu, že poptávka po bezplatných povolenkách překročila dostupnou nabídku, byly jejich příděly sníženy stejným procentem pro všechna zařízení, a to použitím opravného koeficientu jednotného pro všechna odvětví[27], který byl revidován[28] v roce 2017. Hodnoty tohoto opravného koeficientu jsou uvedeny v tabulce 3.1 v dodatku 3 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise.

Počáteční rezerva činila 480,2 milionů povolenek po odečtení 300 milionů povolenek pro program NER 300 určených na podporu inovací (viz oddíl 3.1.5). K červnu 2021 bylo na celé období třetí fáze rezervováno 178,3 milionu povolenek pro 1 392 zařízení. V rezervě proto zbývá 301,9 milionů povolenek. Z tohoto množství bude 200 milionů povolenek umístěno do rezervy pro čtvrtou fázi a zbytek bude umístěn do RTS.

K červnu 2021 bylo původně schválené množství 6,5 miliard bezplatných povolenek pro třetí fázi sníženo přibližně o 585 milionů povolenek, a to z důvodu ukončení provozu zařízení nebo snížení jejich výroby či výrobní kapacity. Table 2 Tabulka 2 obsahuje shrnutí přídělů bezplatných povolenek pro průmysl ve třetí fázi.

[26] Rozhodnutí Komise ze dne 27. října 2014, kterým se podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES sestavuje na období 2015–2019 seznam odvětví a pododvětví, u nichž se má za to, že jim hrozí značné riziko úniku uhlíku, Úř. věst. L 308, 29.10.2014, s. 114.

[27] Rozhodnutí Komise 2013/448/EU ze dne 5. září 2013 o vnitrostátních prováděcích opatřeních pro přechodné bezplatné přidělování povolenek na emise skleníkových plynů v souladu s čl. 11 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, Úř. věst. L 240, 7.9.2013, s. 27.

[28] Rozhodnutí Komise (EU) 2017/126 ze dne 24. ledna 2017, kterým se mění rozhodnutí 2013/448/EU, pokud jde o stanovení opravného koeficientu jednotného pro všechna odvětví v souladu s článkem 10a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, Úř. věst. L 19, 25.1.2017, s. 93.

Tabulka 2. Bezplatné povolenky přidělené odvětví průmyslu, leden 2013 – červen 2021 (v milionech) [29]

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bezplatné povolenky[30] (EU27 + UK + Island, Lichtenštejnsko a Norsko)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[31]	724,8
Povolenky přidělené z rezervy pro nové účastníky na trhu (investice do výstavby nových zařízení a zvyšování kapacity)	11,7	15,2	18,9	22,8	24,6	26,9	29,1	28,9
Bezplatné povolenky, jež nebyly přiděleny kvůli uzavření provozu nebo změnám výroby či výrobní kapacity	41,9	61,3	74,0	76,5	79,9	85,1	80,3	85,9

Přestože informace týkající se změn v přidělování bezplatných povolenek za poslední rok třetí fáze mohly zúčastněné země předkládat ještě v roce 2021, velká většina těchto změn již byla oznámena. Proto lze dojít k závěru, že na konci třetí fáze bylo přibližně:

- 1 821 zařízení (z celkových 11 646), jež ukončila provoz nebo u nich proběhla fyzická změna, která snížila jejich kapacitu pod prahovou hodnotu, a proto bylo jejich povolení pro emise skleníkových plynů odejmuto,
- 505 nových účastníků,
- 887 značných rozšíření kapacit,
- 378 značných snížení kapacit,
- 2 985 zařízení, která prošla částečným ukončením provozu, a
- 1 434 zařízení, jejichž provoz byl po částečném útlumu obnoven.

V souladu s čl. 1 odst. 3 rozhodnutí (EU) 2015/1814 (rozhodnutí o rezervě tržní stability) budou do RTS zařazeny nepřidělené povolenky v důsledku úplného či částečného ukončení

[29] Ačkoli v předchozích zprávách o trhu s uhlíkem vycházely údaje z oznámení zúčastněných zemí, která byla každoročně předkládána do konce června, v této a v loňské zprávě o trhu s uhlíkem jsou údaje založeny na registru EU s konečnými termíny 30. června 2021, resp. 30. června 2020. Tento nový přístup byl zvolen proto, že přesněji odráží množství povolenek tak, jak jsou přidělovány a evidovány v registru Unie.

[30] Počáteční množství pro přidělování před použitím opravného koeficientu jednotného pro všechna odvětví.

[31] Přidělování povolenek pro Spojené království (48,0 milionů povolenek z celkového objemu pro rok 2019), které bylo v roce 2019 pozastaveno kvůli ochranným opatřením na ochranu ekologické vyváženosti systému EU ETS v případech, kdy pro členský stát vystupující z EU přestává platit právo Unie, pokračovalo v roce 2020.

provozu nebo významného snížení kapacity (podle čl. 10a odst. 19 a čl. 10a odst. 20 směrnice o systému EU ETS)[32], jakož i nepřidělené povolenky z rezervy pro nové účastníky na trhu.

Aby se zabránilo riziku úniku uhlíku, i ve čtvrté fázi pokračuje přidělování bezplatných povolenek, založené na aktualizovaných referenčních hodnotách odvozených od výkonnosti 10 % nejúčinnějších zařízení v EU. Po dosažení politické dohody o revidované směrnici o systému EU ETS v listopadu 2017 přijala Komise právní předpisy pro provádění bezplatného přidělování povolenek průmyslu ve čtvrté fázi. Přijaté právní akty jsou uvedeny v tabulce 4.1 v dodatku 4 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise.

3.1.3 Dražby povolenek

Počínaje třetí fází je dražba primární metodou přidělování povolenek v systému EU ETS a zaujímá 57 % celkového objemu. Dražby se řídí nařízením Komise (EU) č. 1031/2010[33] (nařízení o dražbách), které určuje harmonogram, správu a jiné aspekty dražeb povolenek s cílem zajistit, aby dražby probíhaly otevřeným, transparentním, harmonizovaným a nediskriminačním způsobem.

Ve třetí fázi probíhaly dražby prostřednictvím těchto dražebních platforem:

- European Energy Exchange AG (EEX), neboli Evropská energetická burza, zajišťující dražby jakožto společná dražební platforma pro 25 členských států, které se účastní společného zadávacího řízení. Provádí dražby též pro Polsko (které se rozhodlo k neúčasti ve společném zadávacím řízení, ale dosud nestanovilo svou vlastní dražební platformu) a od června 2019 pro Island, Lichtenštejnsko a Norsko (poté, co byla Dohoda o EHP změněna tak, aby se tyto země mohly podílet na Dohodě o společném zadávání veřejných zakázek, pokud jde o společnou dražební platformu),
- EEX provádějící dražby pro Německo jako alternativní dražební platforma,
- ICE Futures Europe (ICE), provádějící dražby pro Spojené království jako alternativní dražební platforma do konce roku 2020.

EEX byla od roku 2021 znovu ustanovena společnou dražební platformou, aniž by došlo k významným změnám v účasti na dražbách.

Ve třetí fázi se uskutečnilo více než 1 800 dražeb a do 30. června 2021 to bylo výrazně přes 1 900 dražeb. Table 3 V tabulce 3 je uveden přehled objemů povolenek[34], jež byly vydraženy

[32] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1814 ze dne 6. října 2015 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně směrnice 2003/87/ES, Úř. věst. L 264, 6.10.2015, s. 1.

[33] Nařízení Komise (EU) č. 1031/2010 ze dne 12. listopadu 2010 o harmonogramu, správě a jiných aspektech dražeb povolenek na emise skleníkových plynů v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství, Úř. věst. L 302, 18.11.2010, s. 1.

[34] Objemy všeobecných povolenek byly určeny s ohledem na rozhodnutí č. 1359/2013/EU. Objemy povolenek pro letectví byly určeny s ohledem na rozhodnutí č. 377/2013/EU a nařízení (EU) č. 421/2014.

prostřednictvím platforem EEX a ICE do 30. června 2021, včetně dřívějších dražeb[35] všeobecných povolenek.

Tabulka 3. Celkový objem povolenek ze třetí fáze vydražených od ledna 2012 do 30. června 2021[36]

Rok	Všeobecné povolenky	Povolenky pro letectví
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500
2020	778 505 000	7 505 000
2021 (do 30. června 2021)	308 326 000	1 343 000

Zdroj: EEX

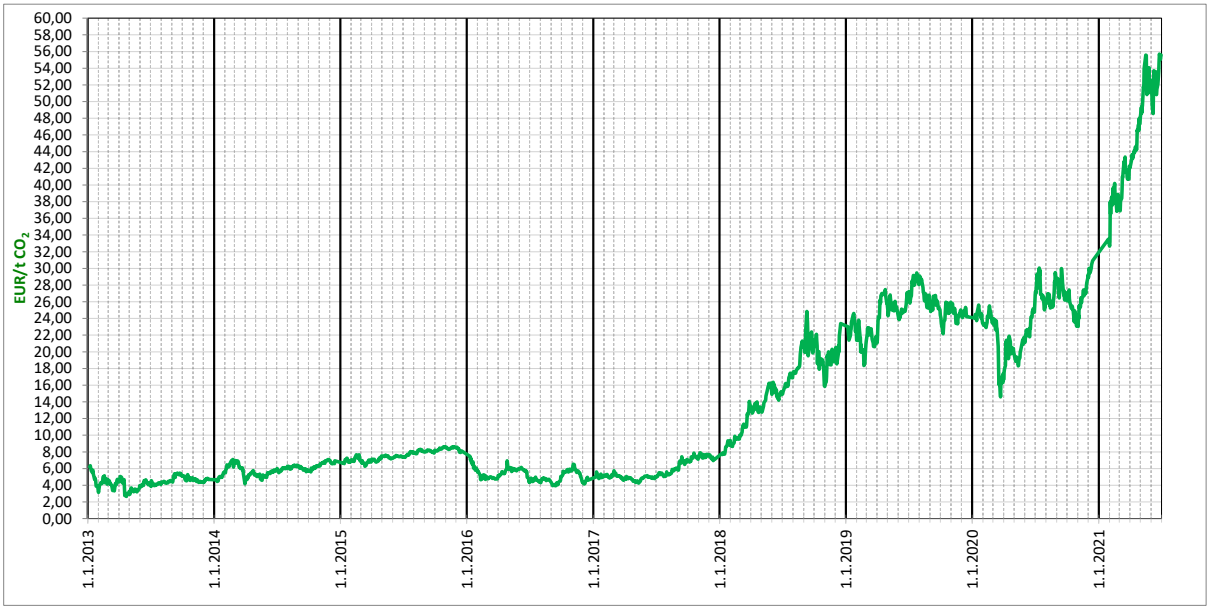
Od zavedení RTS v lednu 2019 se podstatně snížila nabídka povolenek, které jsou k dispozici k dražbě. Dražby všeobecně proběhly hladce a dražební zúčtovací ceny byly úzce spjaty s cenami na sekundárním trhu.

Ve třetí fázi bylo v souladu s pravidly nařízení o dražbách zrušeno celkem 15 z více než 1 800 dražeb, a to buď proto, že nebyla dodržena vyvolávací cena, nebo proto, že celkový objem nabídek nedosáhl objemu dražených povolenek. Graf 2 poskytuje přehled dražebních zúčtovacích cen na unijním trhu s uhlíkem od roku 2013.

[35] Dřívější dražby povolenek ve třetí fázi byly provedeny v roce 2012 s ohledem na to, že v odvětví elektřiny je rozšířenou obchodní praxí prodávat elektřinu dopředu (na základě forwardu) a nakupovat potřebné vstupy (včetně povolenek) současně s prodejem výstupů.

[36] Tabulka zahrnuje objemy dražených povolenek za EU27 + UK + Island, Lichtenštejnsko a Norsko (s výjimkou roku 2021, v němž nejsou obsaženy údaje za UK).

Graf 2. Dražební zúčtovací ceny všeobecných povolenek v období leden 2013 – 30. červen 2021

Zdroj: EEX

Počet účastníků dražeb všeobecných povolenek ve třetí fázi je uveden v dodatku 5 k pracovnímu dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě. Dražební platformy včas zveřejňují podrobné výsledky každé dražby na zvláštních internetových stránkách. Další informace o výsledcích dražeb, včetně údajů o účasti, poměrech pokrytí a cenách, jsou k dispozici ve zprávách zúčastněných zemí zveřejněných na internetových stránkách Komise[37].

Celkové výnosy z dražeb ve třetí fázi, jichž dosáhly členské státy, Spojené království a Island, Lichtenštejnsko a Norsko, přesáhly 68 miliard EUR (viz tabulky 5.1, 5.2 a 5.3 v přiloženém pracovním dokumentu útvarů Komise)[38]. Jen v roce 2020 přinesly dražby celkové výnosy ve výši přes 19 miliard EUR a v první polovině roku 2021 ve výši 13,9 miliard EUR. Směrnice o systému EU ETS stanoví, že by členské státy měly nejméně 50 % svých výnosů z dražeb, včetně veškerých výnosů z povolenek přidělených v zájmu solidarity a růstu, jakož i všechny výnosy z povolenek pro letectví[39], použít k účelům souvisejícím s oblastmi změny klimatu a energetiky.

Podle informací, které členské státy předložily Komisi, se odhaduje, že na klimatické a energetické účely bylo v roce 2020 použito přibližně 72 % výnosů z dražeb a v průběhu třetí fáze to bylo přibližně 75 % (56,5 miliard EUR) celkových výnosů. I když na mezinárodní úrovni byl použit jen malý podíl z této částky (okolo 3 % celkových výnosů od roku 2013), většina výnosů z dražeb ve třetí fázi byla vynaložena na vnitrostátní klimatické a energetické účely (zejména na energii z obnovitelných zdrojů, energetickou účinnost a výzkum a vývoj).

[37] Dražby v systému EU ETS
[38] Uvedená čísla zahrnují povolenky vydražené pro Inovační fond a Modernizační fond.
[39] Čl. 3d odst. 4 směrnice o systému EU ETS

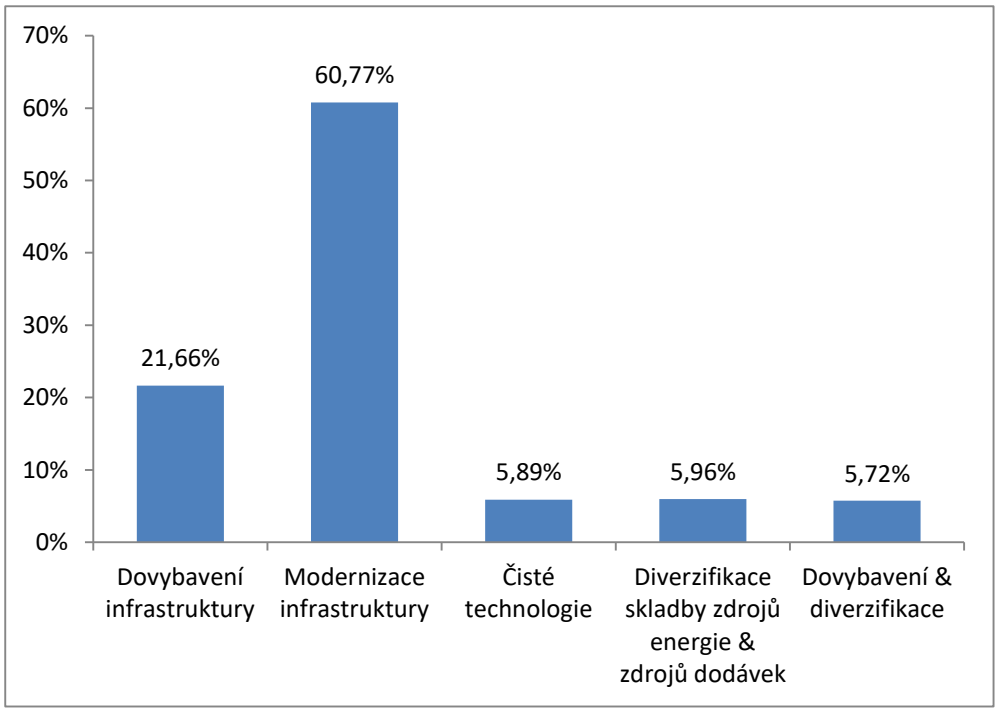
V praxi členské státy vynakládají na účely související s klimatem a energií více prostředků než činí jejich příjmy z dražeb.[40]

3.1.4 Odchylka od úplného dražení povolenek pro výrobu elektřiny a tepla

Článek 10c směrnice o systému EU ETS zavedl ve třetí fázi odchylku od obecného pravidla dražení povolenek, která umožňuje přidělovat povolenky za účelem podpory investic do modernizace odvětví výroby elektřiny v některých členských státech s nižšími příjmy.[41] Bezplatné povolenky podle článku 10c se odečetly od množství povolenek, které by příslušný členský stát jinak vydražil. Jelikož přidělování bezplatných povolenek výrobcům elektřiny podle článku 10c zahrnovalo státní podporu, byly vnitrostátní systémy pro provádění odchylky podle článku 10c uvedeny do souladu s pravidly pro poskytování státní podpory a podléhaly požadavkům uvedeným v pokynech pro státní podporu[42].

Celková výše vykázané investiční podpory podle článku 10c v letech 2009 až 2020 činí více než 13,1 miliardy EUR. Jak je uvedeno v grafu 3, 83 % této částky bylo věnováno na modernizaci a dovybavení infrastruktury (především modernizaci uhelných a plynových elektráren a modernizaci elektrických a tepelných sítí). Zbývající investice měly diverzifikovat skladbu zdrojů energie a rozvíjet čisté technologie.

Graf 3. Celková podpora podle článku 10c připadající na jednotlivé typy investic v období 2013–2019

[40] Podrobnosti o využití výnosů z dražeb jsou uvedeny ve zprávě EU o pokroku v oblasti klimatu za rok 2021, COM(2021)960.

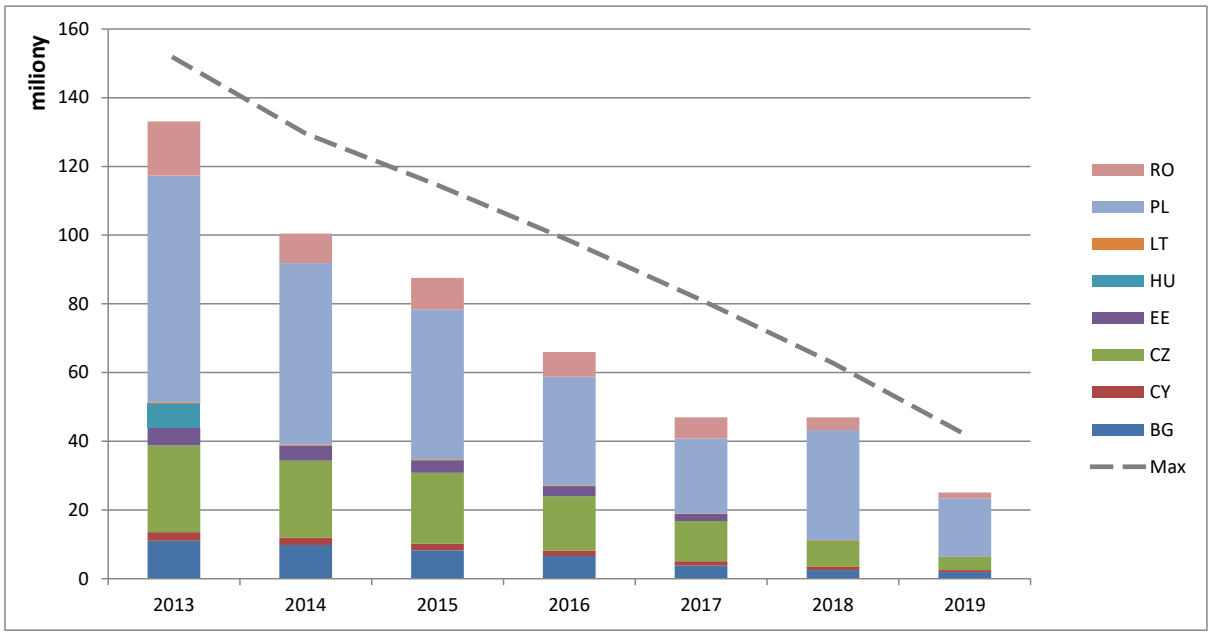
[41] K uplatnění odchylky podle článku 10c byly způsobilé Bulharsko, Kypr, Česko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko a Rumunsko. Malta a Lotyšsko se rozhodly, že ji ve třetí fázi nevyužijí.

[42] Pokyny k některým opatřením státní podpory v souvislosti se systémem obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů po roce 2012, Úř. věst. C 158, 5.6.2012, s. 4.

Zdroj: GŘ pro oblast klimatu

Graf 4 znázorňuje počet povolenek podle článku 10c přidělených v období 2013–2019 členskými státy EU (na rok 2020 nebyly přiděleny žádné povolenky).

Graf 4. Bezplatně přidělené povolenky podle článku 10c v období 2013–2019[43]

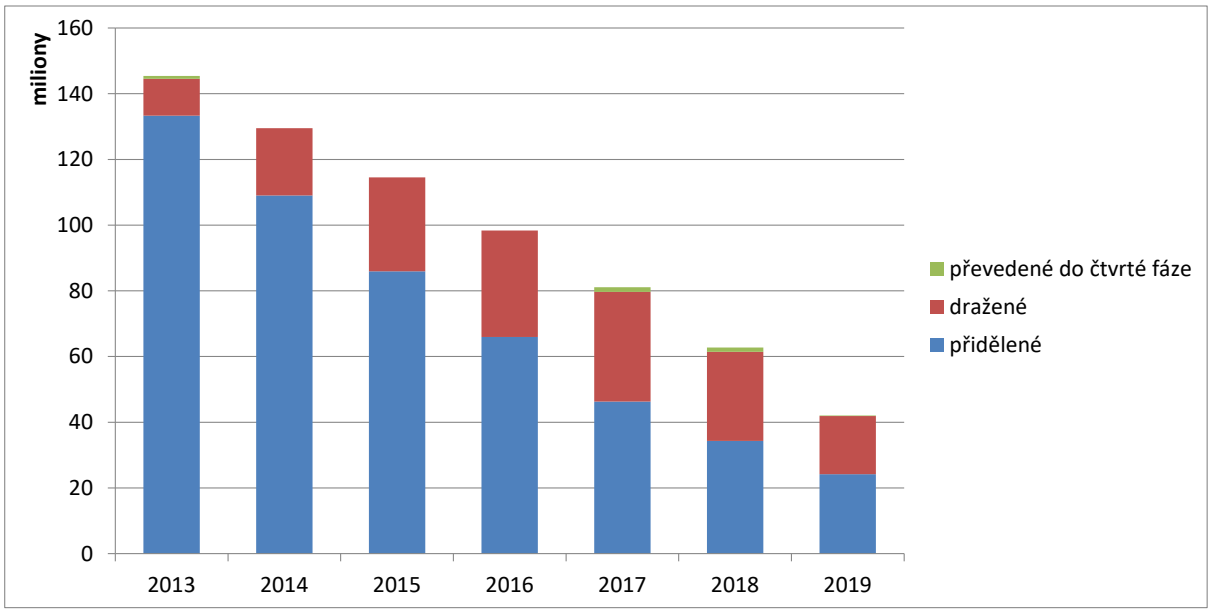
Zdroj: GŘ pro oblast klimatu

Tabulka 6.1 v dodatku 6 k pracovnímu dokumentu útvarů Komise, který je přílohou této zprávy, uvádí počet povolenek, jež oprávněné členské státy přidělily zdarma výrobcům elektřiny ve třetí fázi. Tabulka 6.2 v dodatku 6 udává maximální počet povolenek za rok, které mohou být přiděleny podle článku 10c.

Povolenky podle článku 10c, jež nebyly ve třetí fázi přiděleny, mohou být buď vydraženy, nebo mohou být ve čtvrté fázi v souladu se směrnicí o systému EU ETS přiděleny na investice podle článku 10c vybrané na základě veřejné soutěže, popř. je lze převést do Modernizačního fondu. Graf 5 ukazuje, do jaké míry byly povolenky podle článku 10c z jednotlivých let třetí fáze přiděleny, vydraženy nebo převedeny do fáze 4.

[43] Počet povolenek podle článku 10c uvedený v grafu 4 může zahrnovat povolenky vydané opožděně za předchozí roky. Příslušné částky za rok jsou zaznamenány v EUTL.

Graf 5. Rozdělení zbývajících povolenek podle článku 10c (přidělené, vydražené, převedené do čtvrté fáze) [44]

Zdroj: GŘ pro oblast klimatu

Celkově bylo v letech 2013 až 2019 přiděleno přibližně 74 % dostupných povolenek podle článku 10c. Většina zbývajících povolenek byla dražena, přičemž pouze malé množství (přibližně 0,5 %) bylo převedeno do čtvrté fáze. Počet nepřidělených povolenek, které byly členskými státy draženy (nebo byly plánovány pro dražby) na základě odchylky podle článku 10c ve třetí fázi, je uveden v tabulce 6.3 v dodatku 6 přiloženého pracovního dokumentu útvarů Komise.

Přechodné bezplatné přidělování podle článku 10c směrnice o systému EU ETS je k dispozici i ve čtvrté fázi, avšak se zvýšenými požadavky v oblasti transparentnosti a s možností, aby způsobilé členské státy mohly veškeré prostředky, jež mohou podle článku 10c přidělovat, nebo jejich část, použít na podporu investic v rámci Modernizačního fondu. Bulharsko, Rumunsko a Maďarsko se rozhodly používat článek 10c i ve čtvrté fázi[45] a jsou v procesu vypracovávání vnitrostátních rámců pro provádění tohoto ustanovení. Komise je musí tyto předpisy odsouhlasit podle pravidel pro poskytování státní podpory[46]. Ostatní způsobilé

[44] Graf 5 zahrnuje množství povolenek pro dražbu až po kalendář dražeb na rok 2021 včetně. Povolenky převedené z roku 2013 do čtvrté fáze (912 630) měly být původně přiděleny pěti maďarským zařízením, která byla v roce 2014 určena jako nezpůsobilá pro přidělení. Dne 27. září 2019 Maďarsko v souladu s čl. 10c odst. 5 a čl. 10d odst. 4 revidované směrnice o systému EU ETS informovalo Komisi o svém záměru použít všech 912 630 povolenek vydaných podle článku 10c, které nebyly přiděleny do roku 2020, k provedení odchylky podle článku 10c ve čtvrté fázi.

[45] V souladu s čl. 10c odst. 2 musel každý členský stát, který hodlal využít volitelného přechodného bezplatného přidělování na modernizaci odvětví energetiky ve čtvrté fázi, zveřejnit do 30. června 2019 podrobný vnitrostátní rámec a/nebo seznam malých projektů, které mají být podporovány. Učinily tak pouze Bulharsko, Maďarsko a Rumunsko. V souladu s čl. 10c odst. 5 mohly členské státy do 30. září 2019 rozhodnout o využití nepřidělených bezplatných povolenek ze třetí fáze pro volitelné přechodné bezplatné přidělování ve čtvrté fázi nebo tyto povolenky zařadit do dražby (viz tabulka 6.3 dodatku 6 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise).

[46] Pokyny k některým opatřením státní podpory v souvislosti se systémem obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů po roce 2021, Úř. věst. C 317, 25.9.2020, s. 5

členské státy[47] se rozhodly své povolenky pro čtvrtou fázi buď vydražit nebo je převést do Modernizačního fondu. Počet povolenek pro čtvrtou fázi, které mají být použity na základě odchylky podle článku 10c, převedeny do Modernizačního fondu nebo vydraženy, je uveden v tabulce 6.4 v dodatku 6 pracovního dokumentu útvarů Komise přiloženého k této zprávě.

3.1.5 Program NER 300

Ve třetí fázi představoval NER 300 rozsáhlý program financování inovativních ukázkových projektů zaměřených na nízkouhlíkovou energetiku. Jeho cílem bylo předvést zachycování a ukládání uhlíku, které nepoškozuje životní prostředí, a inovativní technologie v oblasti energie z obnovitelných zdrojů v komerčním rozsahu v rámci EU. Program NER 300 byl financován prostřednictvím zpeněžení 300 milionů emisních povolenek z rezervy pro nové účastníky na trhu. Prostředky získaly projekty vybrané na základě dvoukolové výzvy k podávání návrhů v prosinci 2012 a v červenci 2014.

Podpora z programu NER 300 ve výši 2,1 miliard EUR byla rozdělena mezi 20 členských států na celkem 38 projektů v oblasti obnovitelné energie a jeden projekt na zachycování a ukládání uhlíku. Do 30. června 2021 bylo uvedeno do provozu osm projektů: projekt Verbiostraw v Německu zaměřený na bioenergii, projekt Windpark Handalm v Rakousku zaměřený na výrobu větrné energie na pevnině, projekty Veja Mate a Nordsee One v Německu zaměřené na výrobu větrné energie na moři, projekt Puglia Active Network v Itálii zaměřený na inteligentní síť, projekty Vertimed ve Francii a Windfloat v Portugalsku zaměřené na plovoucí větrné systémy na moři, jakož i projekt Minos v Řecku zaměřený na koncentrovanou solární energii. Dva projekty, italský BEST zaměřený na bioenergii a švédský Windpark Blaiken zaměřený na výrobu větrné energie na pevnině, jsou považovány za dovršené[48].

U dalších čtyř projektů vybraných v návaznosti na druhou výzvu k podávání návrhů se pokračuje v přípravách. Vzhledem k pandemii COVID-19 však došlo ke změně dat jejich spuštění[49]. Vzhledem k obtížím při spolufinancování podle požadavků programu NER 300 a vzhledem k problematickému hospodářskému a politickému prostředí nebylo 23 projektů schopno získat dostatečný objem doplňkových finančních prostředků a z programu bylo staženo, čímž se uvolnila celková částka téměř 1,5 miliard EUR.

V roce 2017 povolilo pozměněné rozhodnutí o programu NER 300[50] opětovné investování uvolněných finančních prostředků ze zrušených projektů z první výzvy (708,7 milionu EUR) do projektů podporovaných stávajícími finančními nástroji – nástrojem InnovFin Energy Demonstration Projects a dluhovým nástrojem v rámci Nástroje pro propojení Evropy, které jsou oba spravovány Evropskou investiční bankou. Tyto projekty a související způsoby jejich

[47] Ve čtvrté fázi jsou k použití odchylky podle čl. 10c způsobilé Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko a Rumunsko.
[48] Provozované projekty byly uvedeny do provozu a realizují se, zatímco dovršené projekty dokončily provoz.
[49] Prováděcí rozhodnutí Komise C(2021) 1712, kterým se mění prováděcí rozhodnutí C(2012) 9432 a C(2014) 4493, pokud jde o některé projekty v rámci programu financování NER 300, zejména projekty, které jsou postiženy pandemií COVID-19
[50] Rozhodnutí Komise (EU) 2017/2172 ze dne 20. listopadu 2017, kterým se mění rozhodnutí 2010/670/EU, pokud jde o použití nevyplacených výnosů z prvního kola výzev k podávání návrhů, Úř. věst. L 306, 22.11.2017, s. 24.

financování úspěšně dokazují, že zavedený mechanismus prolínání funguje efektivně. Dosud nevyplacené finanční prostředky z programu NER 300 by podle předpokladů měly být plně rozděleny do konce roku 2022.

Zbývající nevyčerpané prostředky z druhého kola výzev k podávání návrhů budou převedeny do inovačního fondu. Dosud bylo do inovačního fondu převedeno 746,6 milionu EUR.

Další informace o programu NER 300 jsou obsaženy v dodatku 7 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise.

3.1.6 Inovační fond

Objem inovačního fondu v rámci EU ETS na období 2020–2030 činí nejméně 20 miliard EUR[51] získaných z dražby 450 milionů povolenek. To z něj činí jeden z největších programů na světě, jehož cílem je financovat komerční přehlídku inovativních nízkouhlíkových technologií a průmyslových řešení pro dekarbonizaci evropských energeticky náročných průmyslových odvětví, jakož i ukázky inovativních obnovitelných zdrojů energie, skladování energie a zachycování, využívání a ukládání uhlíku.

Komise spolu s Evropskou výkonnou agenturou pro klima, infrastrukturu a životní prostředí zahájila v roce 2020 první výzvy k podávání návrhů v rámci inovačního fondu. Výzvy vzbudily značný zájem společností všech velikostí, které hledají finanční prostředky na své inovační projekty v oblasti čistých technologií, a to v celé škále odvětví a ve všech členských státech, Islandu a Norsku. V rámci výzvy k podávání návrhů na projekty velkého rozsahu[52] bylo 70 nejlépe hodnocených projektů (z 311 žádostí) vyzváno, aby do 23. června 2021 předložily úplný návrh pro druhé kolo. Bylo přijato 66 úplných návrhů, které požadovaly podporu ve výši přibližně 6 miliard EUR, oproti celkovému dostupnému financování v rámci této výzvy ve výši 1 miliardy EUR. Výsledky hodnocení budou k dispozici ve čtvrtém čtvrtletí roku 2021.

Výzva k podávání návrhů na projekty malého rozsahu[53] skončila dne 10. března 2021 a obdrženo bylo 232 návrhů. Pro financování v celkovém objemu 118 milionů EUR bylo vybráno 32 malých projektů, které byly vyzvány k účasti v přípravné fázi grantů v červenci 2021. Úspěšné projekty se nacházejí ve 12 členských státech, na Islandu a v Norsku a sníží emise skleníkových plynů v odvětví energetiky i průmyslu.

Patnáct projektů velkého rozsahu bylo vybráno jako příjemci podpory na rozvoj projektů v rámci inovačního fondu, a to v celkové výši 4 miliony EUR.

[51] Tato částka závisí na ceně uhlíku; zde je použita cena uhlíku ve výši 40 EUR. V balíčku k realizaci Zelené dohody pro Evropu navrhuje Komise podstatně zvýšit objem Inovačního fondu.
[52] Inovační fond: výzva k podávání návrhů na projekty velkého rozsahu
[53] Inovační fond: výzva k podávání návrhů na projekty malého rozsahu

3.1.7 Modernizační fond

Modernizační fond je klíčovým nástrojem financování v rámci systému EU ETS, který byl zřízen za účelem podpory dekarbonizace ve středoevropských a východoevropských členských státech[54]. Jeho objem činí přibližně 25 miliard EUR[55] získaných z dražeb více než 643 milionů povolenek[56] ve čtvrté fázi.

Modernizační fond začal fungovat v lednu 2021. V prvním dvouletém výplatním cyklu bylo v Maďarsku, Polsku a Česku potvrzeno šest víceletých programů v celkovém objemu 304 miliony EUR. Tyto programy zahrnují investice do obnovitelné energie, energetické účinnosti, inteligentních sítí a rozvoje energetických sítí a energetických společenství.

Tabulka 7.3 v dodatku 7 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise uvádí celkový počet povolenek připadajících na jednotlivé příjemce podpory z řad členských států ve čtvrté fázi.

3.1.8 Kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů

Kromě bezplatných povolenek pokrývajících přímé emise mohou členské státy některým průmyslovým odvětvím náročným na elektrickou energii poskytnout státní podporu na kompenzaci uhlíkových nákladů vzešlých z nepřímých emisí, tj. nákladů vyplývajících ze zvýšených cen elektrické energie v důsledku toho, že výrobci elektřiny přenášejí náklady na nákup povolenek na spotřebitele. Aby bylo zajištěno harmonizované uplatňování kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů členskými státy a aby se minimalizovalo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, přijala Komise pokyny pro přidělování státní podpory v rámci EU ETS. První vydání těchto pokynů se vztahovalo na nepřímé náklady vzniklé v letech 2013 až 2020[57]. Následně bylo revidováno tak, aby pokrylo období 2021–2030[58].

Tato zpráva podrobně popisuje výdaje členských států vynaložené v roce 2020 na nepřímé náklady vzniklé v roce 2019, a to v souladu s prvním vydáním pokynů. Údaje o kompenzaci nepřímých nákladů vzniklých v roce 2020 nejsou ještě k dispozici. Členské státy, které se rozhodnou zahájit nebo pokračovat v kompenzaci nepřímých nákladů vzniklých v roce 2021 a v pozdějších letech, nyní již podle revidovaných pokynů, musí své režimy podpory oznámit Komisi.

---

[54] Příjemci podpory jsou tyto členské státy: Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko a Slovensko.

[55] Tato částka závisí na ceně uhlíku; zde je použita cena uhlíku ve výši 40 EUR. V balíčku k realizaci Zelené dohody pro Evropu navrhuje Komise zvýšit objem Modernizačního fondu o dalších 2,5 % emisního stropu.

[56] Tento objem zahrnuje převody do Modernizačního fondu provedené členskými státy ze skupin povolenek podle čl. 10 odst. 2 písm. b) a článku 10c směrnice o systému EU ETS. Počáteční objem Modernizačního fondu činí téměř 276 milionů povolenek (viz tabulka 7.3 v dodatku 7 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise).

[57] Pokyny k některým opatřením státní podpory v souvislosti se systémem obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů po roce 2012, Úř. věst. C 158, 5.6.2012, s. 4.

[58] Pokyny k některým opatřením státní podpory v souvislosti se systémem obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů po roce 2021, Úř. věst. C 317, 25.9.2020, s. 5.

Nepřímé náklady začal kompenzovat rostoucí počet členských států. Až dosud Komise schválila šestnáct režimů v patnácti členských státech. V roce 2020 začaly nepřímé náklady poprvé kompenzovat Polsko a Rumunsko. V listopadu 2020 schválila Komise nový český režim[59] a v červenci 2021 nový italský režim[60]. Česko i Itálie začnou nepřímé náklady kompenzovat v roce 2021 (náklady vzniklé v roce 2020).

Směrnice o systému EU ETS stanoví, že by členské státy, které mají zaveden režim kompenzace nepřímých nákladů, měly do tří měsíců od konce každého roku zveřejnit snadno dostupným způsobem celkovou výši poskytnutých kompenzací rozepsanou podle přijímajících odvětví a pododvětví. V tabulce 4 níže je uvedeno shrnutí údajů, jež členské státy zveřejnily o kompenzacích vyplacených v roce 2020 za nepřímé náklady vzniklé v roce 2019. Ty jsou porovnány s výnosy z dražeb v roce 2019.

Tabulka 4. Kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů vyplacené členskými státy EU a Spojeným královstvím v roce 2020[61]

Členský stát	Kompenzace nepřímých nákladů vzniklých v roce 2019 vyplacené v roce 2020 (v milionech EUR)	Počet příjemců (zařízení)	Výnosy z dražeb v roce 2019 (bez povolenek pro letectví, v milionech EUR)	Procentuální podíl výnosů z dražeb poskytnutých na kompenzace nepřímých nákladů
DE	546	902	3 146,1	17,4 %
BE (VL)	89,4	108	353,5	30,9 %
BE (VAL)	20	31		
NL	110,1	93	435,6	25,3 %
EL	42,2	48	503,3	8,3 %
LT	0,66	1	83,7	0,7 %
SK	4	10	244,4	4,1 %
FR	266,4	302	711,6	37,4 %
FI	74,6	61	217,4	34,3 %
ES	61	204	1 225,2	5,0 %
LU	10,6	4	16,8	63,0 %
PL	76,6 (340,9 PLN)	25	2 545,9	3 %
RO	není k dispozici	44	747,9	není k dispozici
UK	57,25 (50,9 GBP)	61	není k dispozici	není k dispozici

Celková kompenzace nepřímých nákladů vyplacená 13 členskými státy v roce 2020 za náklady vzniklé v roce 2019 činila nejméně 1 358 milionů EUR, tedy více než dvojnásobek částky vyplacené v roce 2019 (za náklady vzniklé v roce 2018). Tento značný nárůst souvisel

[59] Státní podpora SA.58608
[60] Státní podpora SA.60787
[61] Komise neobdržela úplné údaje o kompenzaci nepřímých nákladů za Rumunsko. Co se týká spojeného království, tabulka neobsahuje žádné výnosy z dražeb, jelikož v roce 2019 nebyly draženy žádné povolenky ve prospěch UK v souladu s ochrannými opatřeními na ochranu ekologické vyváženosti systému EU ETS v případech, kdy pro členský stát vystupující z EU přestává platit právo Unie.

především se zvýšením cen uhlíku. Většina režimů nemá pevný rozpočet, ale kompenzuje na základě skutečných nepřímých nákladů. Kromě toho vzorec pro výpočet kompenzace stanovený v pokynech pro přidělování státní podpory stanoví, že členské státy musí při výpočtu vyplácených náhrad použít průměrnou forwardovou cenu povolenek z roku t–1. To znamená, že k výpočtu kompenzace nepřímých nákladů vzniklých v roce 2019 se používají forwardové ceny z roku 2018. Mezi lety 2018 a 2019 se cena uhlíku použitá jako základ pro kompenzaci zvýšila z přibližně 6 EUR na přibližně 16 EUR.

Jedno z ustanovení směrnice o systému EU ETS týkajících se transparentnosti stanoví, že členské státy, jež v kterémkoli roce vynaloží na kompenzace nepřímých nákladů více než 25 % svých výnosů z dražeb, musí zveřejnit zprávu s uvedením důvodů, proč byla tato výše překročena. V roce 2020 překročilo 25% hranici nejméně pět členských států, zatímco v roce 2019 tak žádný členský stát neučinil. Navíc se v porovnání s celkovými výnosy z dražeb výrazně zvýšil průměrný podíl celkových kompenzací: až 13,7 % v roce 2020 oproti 7,9 % v roce 2019.

Se zvyšujícími se cenami uhlíku se zvyšují výnosy z dražeb i kompenzace nepřímých nákladů; relativní podíl by proto měl zůstat podobný. V roce 2019 se však vyšší ceny uhlíku nepromítly do vyšších výnosů z dražeb, protože v tomto roce to bylo poprvé, kdy RTS snížila objem dražených povolenek. V roce 2019 bylo vydraženo přibližně o 30 % méně povolenek než v roce 2018. Při porovnávání nepřímých nákladů vzniklých v letech 2019 a 2018 (kompenzace vyplácené v roce 2020, resp. 2019) je proto důležité vzít v úvahu skutečnost, že ke stanovení výše kompenzací se používají budoucí ceny uhlíku. Vzhledem k tomu, že průměrná cena z roku t–1 vzrostla výrazněji než výnosy z dražeb, zvýšil se i relativní poměr kompenzací vůči výnosům z dražeb.

Hlavním důvodem, který členské státy uvádějí, když vysvětlují vyšší podíl výnosů z dražeb vynaložených na kompenzace nepřímých nákladů na uhlík v roce 2020, je snížení výnosů z dražeb. Srovnání výnosů z dražeb u 10 členských států, které poskytly kompenzace v letech 2019 a 2020 (náklady vzniklé v roce 2018, resp. 2019), ukazuje, že výnosy poklesly přibližně o 4,2 % v důsledku snížení objemů dražeb prostřednictvím RTS. Dalším důvodem je skutečnost, že některé členské státy mají relativně vysoký podíl průmyslových odvětví náročných na spotřebu elektrické energie, a tudíž vynakládají poměrně vysokou částku na kompenzace nepřímých nákladů. Jelikož tato odvětví nejsou přímými producenty emisí CO_2, nehrají roli v rozdělování výnosů z dražeb mezi členskými státy, které je založeno na historických emisích. A konečně, členské státy s historicky nízkými emisemi, kterých docilují díky relativně nízkouhlíkové skladbě zdrojů energie, mají tendenci vykazovat relativně zvýšené podíly výnosů z dražeb použitých pro kompenzace nepřímých nákladů.

Lze proto dospět k závěru, že vyšší částky na kompenzace vynaložené v roce 2020 jsou spojeny se zvýšením cen uhlíku. Skutečnost, že se podíly kompenzací zvýšily, lze vysvětlit použitím forwardových cen uhlíku pro výpočet kompenzací a snížením výnosů z dražeb v důsledku snížení objemů dražeb prostřednictvím RTS.

3.1.9 Mezinárodní kredity

Ve třetí fázi mohli účastníci EU ETS při plnění části svých povinností v rámci tohoto systému používat mezinárodní kredity z mechanismu čistého rozvoje a ze společného provádění podle Kjótského protokolu. Tyto kredity jsou finančními nástroji, které představují tunu CO_2 odstraněného z atmosféry, nebo které vedou k snížení jeho množství v atmosféře v důsledku projektu snižování emisí. Účastníci mohli používat mezinárodní kredity až do konce cyklu plnění povinností pro rok 2020[62] při současném dodržování kvalitativních a kvantitativních norem. Kredity nebyly vyřazovány přímo, ale byly vyměňovány za povolenky zahrnuté do systému EU ETS.

Na začátku třetí fáze analytici trhu odhadli, že množství nárokovaných mezinárodních kreditů použitých ve druhé a třetí fázi (2008–2020) bude činit přibližně 1,6 miliardy kreditů. K 1. květnu 2021[63] činil celkový počet mezinárodních použitých nebo vyměněných kreditů přibližně 1,57 miliardy, což představuje téměř 98 % odhadovaného maxima. Celkový počet mezinárodních kreditů vyměněných během třetí fáze činil jen zhruba 506 milionů.

Úplný přehled vyřazení a výměn mezinárodních kreditů je uveden v tabulkách 8.1, 8.2 a 8.3 v dodatku 8 k pracovnímu dokumentu útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě.

Počínaje cyklem plnění povinností pro rok 2021 se mezinárodní kredity v souladu s ustanovením směrnice o systému EU ETS již nesmí používat k plnění povinností stanovených v rámci systému EU ETS. Tím je zajištěno, že se emise snižují na domácím trhu za současného zabezpečení ekologické vyváženosti systému a že se omezí nadměrná nabídka, čímž se zachová jeho nákladová efektivita.

3.2 Poptávka: povolenky vyňaté z oběhu

3.2.1 Snížení emisí

Od začátku třetí fáze v roce 2013 klesly emise ze stacionárních zařízení spadajících do systému EU ETS (elektrárny a výrobní zařízení) o téměř 29 %, což přispělo k celkovému poklesu o přibližně 43 % od doby, kdy byl systém zaveden v roce 2005.

Podle údajů zanesených v registru Unie činily v roce 2020 ověřené emise ze stacionárních zařízení 1 355 milionů tun CO_2ekv, což ve srovnání s rokem 2019 představuje pokles o 11,4 %. Jak je uvedeno v tabulce 5, za tímto snížením emisí stojí zejména výroba elektřiny a tepla, kde objem emisí poklesl ve srovnání s rokem 2019 o více než 15 %, což odráží jak sníženou spotřebu elektřiny v důsledku pandemie COVID-19, tak dříve pozorované trendy dekarbonizace. Mezi ně patří přechod výroby elektřiny od uhlí k zemnímu plynu a nahrazení fosilních paliv obnovitelnými zdroji energie. Emise z průmyslových zařízení se snížily o 7 %,

[62] Uhlíkové kredity podle Kjótského protokolu jsou vytvářeny tímto způsobem: projekty v rámci mechanismu čistého rozvoje produkují ověřená snížení emisí a projekty v rámci společného provádění pak jednotky snížení emisí.
[63] Mezinárodní kredity bylo možné vyměňovat do konce dubna 2021, tj. do konce cyklu plnění povinností pro rok 2020.

což byl největší jednotlivý pokles od začátku třetí fáze, a HDP v EU27 se v důsledku pandemie snížil o 6 %.

Tabulka 5. Ověřené emise ze stacionárních zařízení (v milionech tun CO_2ekv)[64]

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ověřené emise celkem	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 751	1 755	1 683	1 530	1 355
Změna oproti roku x–1		–2,0 %	2,2 %	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %	–9,1 %	–11,4 %
Ověřené emise z výroby elektřiny a tepla	1 261	1 254	1 191	1 100	1 091	1 046	1 036	964	822	696
Změna oproti roku x–1		–0,5 %	–5,0 %	–7,7 %	–0,8 %	–4,1 %	–1,0 %	–7,0 %	–14,7 %	–15,3 %
Ověřené emise z průmyslových zařízení	643	613	717	714	712	704	719	719	708	659
Změna oproti roku x–1		–4,7 %	17,0 %	–0,4 %	–0,3 %	–1,1 %	2,0 %	0,1 %	–1,6 %	–7,0 %
Míra reálného růstu HDP v EU27 + UK	1,8 %	–0,4 %	0,3 %	1,8 %	2,3 %	2,0 %	2,6 %	2,0 %	1,6 %	–6 %[65]

Zdroj: EUTL, údaje o HDP podle Eurostatu (kód tabulky: tec00115, získáno v červenci 2021). Ověřené emise z letecké dopravy jsou vykázány zvlášť v kapitole 4.

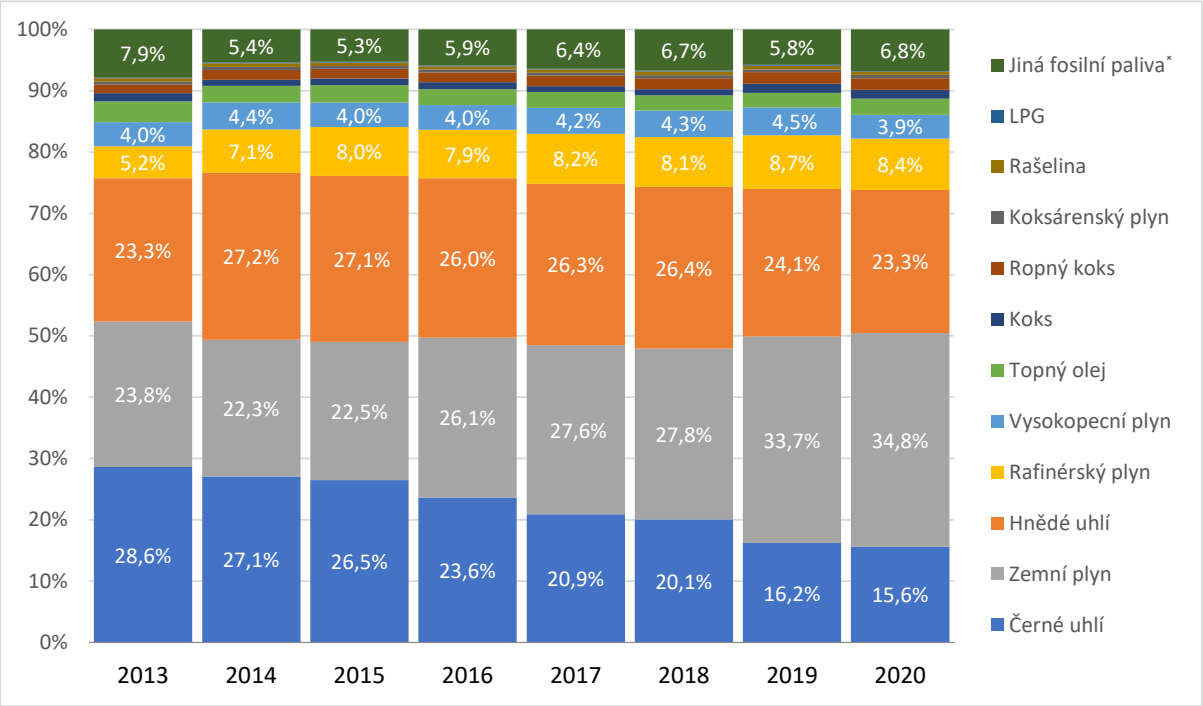
[64] Údaje za EU27 + UK + Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Zařazení do kategorie výroba elektřiny a tepla a kategorie průmysl použité v tabulce 7 vychází z klasifikace NACE zpráv členských států o vnitrostátních prováděcích opatřeních podle článku 11 směrnice o systému EU ETS pro rok 2020.

[65] Toto procento odráží pouze tempo růstu HDP v EU27, protože údaje o EU27 + UK za rok 2020 nejsou k dispozici. Ostatní míry růstu až po rok 2019 odrážejí EU27 + UK.

Nižší emise v roce 2020, které rovněž odrážejí účinek pandemie COVID-19, snížily poptávku po povolenkách, což mělo dopad na celkový přebytek povolenek na trhu s uhlíkem v EU a vedlo k mírnému nárůstu oproti roku 2019 (viz oddíl 3.2.2).

Jak ukazuje graf 6, v průběhu třetí fáze byly nejdůležitějšími zdroji energie černé uhlí, hnědé uhlí (a subbituminózní uhlí) a zemní plyn. Tyto tři skupiny dohromady představují každoročně přibližně 75 % emisí z fosilních paliv, ale podíl černého uhlí jasně klesá, zatímco podíl zemního plynu roste. Tento trend byl výraznější v letech 2019 a 2020 – emise z černého uhlí se v těchto dvou letech podílely na celkovém objemu emisí pouze z 16 % (oproti 29 % v roce 2013), emise ze zemního plynu v roce 2020 zaujímaly 35 % (oproti 24 % v roce 2013), kdežto emise z hnědého uhlí mírně klesly ze svého maxima ve výši 27 % v roce 2014 na 23 % v roce 2020. Podobně jako v předchozích letech patřily i v posledním roce třetí fáze k významným zdrojům energie především rafinérský plyn (a jiné plyny získané z procesů) a další druhy fosilních paliv, které tvořily 8,4 % a 6,8 % celkových vykázaných emisí ze spalování.

Graf 6. Podíly emisí podle druhu paliva (% z celkových emisí paliva v EU ETS; u paliv, které nepřekračují 3 % z celkového objemu, nejsou uvedeny popisky s hodnotami), [*] paliva nezahrnutá do žádné z uvedených skupin paliv[66]

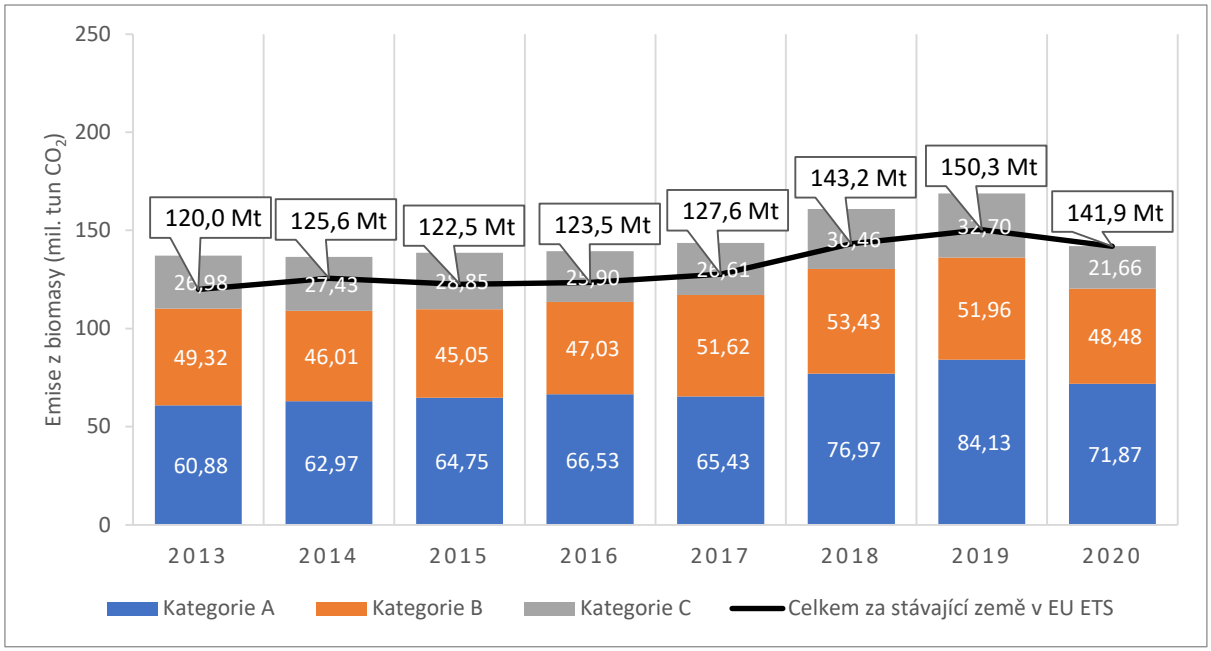
Na základě zpráv předložených členskými státy podle článku 21 pro rok 2021[67] poklesly emise z biomasy klasifikované jako nulové ze 150 mil. tun v roce 2019 na 142 mil. tun v roce 2020, což je podobná úroveň jako v roce 2018. 2 163 z celkových 9 623 zařízení (22,5 % všech vykazujících zařízení v rámci EU ETS)

[66] Údaje za Spojené království jsou zahrnuty až po rok 2019. Do roku 2020 jsou zahrnuty údaje pouze za Severní Irsko. V roce 2021 Spojené království zprávu podle článku 21 nepředložilo.
[67] Spojené království zprávu podle článku 21 v roce 2021 nepředložilo.

uvedlo využívání biomasy. Celkové emise z biomasy v roce 2020 jsou přibližně desetkrát nižší než emise z fosilních paliv generované v odvětvích zahrnutých do systému EU ETS. Emise z biomasy, které nejsou klasifikovány jako nulové, jsou i tak minimální, pohybují se na úrovni přibližně 0,9 mil. tun CO_2ekv, což představuje méně než 0,1 % celkových emisí v rámci EU ETS.

Od 1. ledna 2022 se v systému EU ETS na emise biomasy klasifikované jako nulové použijí nová kritéria udržitelnosti a snížení emisí skleníkových plynů podle směrnice 2018/2001 (směrnice o obnovitelných zdrojích energie)[68]. Tím se posílí stávající kritéria pro biopaliva a biokapaliny v systému EU ETS a přibudou nová kritéria pro pevnou a plynnou biomasu. Graf 7 zobrazuje rozdíly mezi zařízeními kategorie A, B a C[69] a znázorňuje emise pocházející z biomasy, které byly vykázány ve třetí fázi. Nezahrnuje absorpční fázi a čistý objem emisí.

Graf 7. Emise pocházející z biomasy klasifikované jako nulové ve třetí fázi systému EU ETS (2013–2020)
(v milionech tun CO_2ekv)[70]

Ověřené emise bez obsahu CO_2 vypuštěné stacionárními zařízeními ve třetí fázi rozepsané podle typu skleníkových plynů (N_2O a PFC) jsou uvedeny v tabulce 9.1 v dodatku 9 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise.

[68] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82.
[69] Zařízení kategorie C vypouštějí více než 500 000 tun CO_2ekv za rok, zařízení kategorie B vypouštějí 50 000 až 500 000 tun CO_2ekv za rok a zařízení kategorie A vypouštějí méně než 50 000 tun CO_2ekv za rok. Podskupinou v kategorii A jsou zařízení s nízkými emisemi, která ročně vypouštějí méně než 25 000 tun CO_2ekv.
[70] Tabulka obsahuje údaje za Spojené království do roku 2019 včetně. Čára ukazuje celkové emise z biomasy v současném rozsahu EU ETS, zatímco sloupce zahrnují i Spojené království. Celkové hodnoty uvedené v popiscích se vztahují k aktuální oblasti působnosti systému EU ETS.

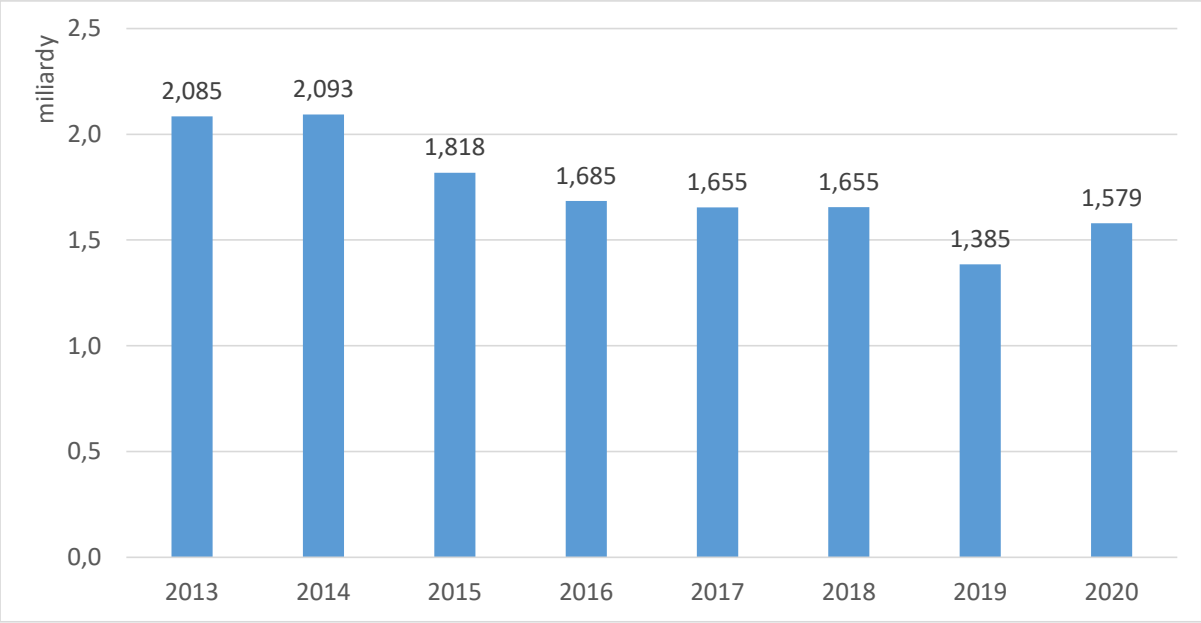
V roce 2020 bylo na dobrovolné bázi zrušeno 92 812 povolenek. Celkově bylo ve třetí fázi do konce června 2021 zaznamenáno dobrovolné zrušení 498 435 povolenek. Většina zrušení ve třetí fázi byla schválena majiteli účtů v registrech Německa, Švédska, Norska, Nizozemska a Spojeného království.

3.2.2 Zajišťování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou

Na počátku třetí fáze se systém EU ETS vyznačoval značnou strukturální nerovnováhou mezi nabídkou povolenek a poptávkou po nich ve výši 2,1 miliardy povolenek. Pro řešení této rovnováhy zavedla Komise krátkodobé opatření, kterým v roce 2014 odložila dražbu 900 milionů povolenek z let 2014, 2015 a 2016 na období 2019–2020, a jako dlouhodobé řešení vytvořila v roce 2015 rezervu tržní stability[71]. Rezerva tržní stability upravuje dražební objemy podle předem definovaných prahových hodnot celkového počtu povolenek v oběhu, čímž udržuje trh s uhlíkem v rovnováze.

Od roku 2018 do roku 2019, kdy začala fungovat RTS, se přebytek povolenek výrazně snížil z 1,65 miliard na přibližně 1,385 miliard povolenek. V roce 2020 se v důsledku nižší poptávky přebytek zvýšil na 1,579 miliard povolenek. Očekává se, že tento dodatečný přebytek z roku 2020 bude absorbován v příštích dvou až čtyřech letech. Graf 8 představuje vývoj přebytku povolenek na evropském trhu s uhlíkem do roku 2020.

Graf 8. Přebytek povolenek ve třetí fázi systému EU ETS (2013–2020)

Zdroj: GŘ pro oblast klimatu

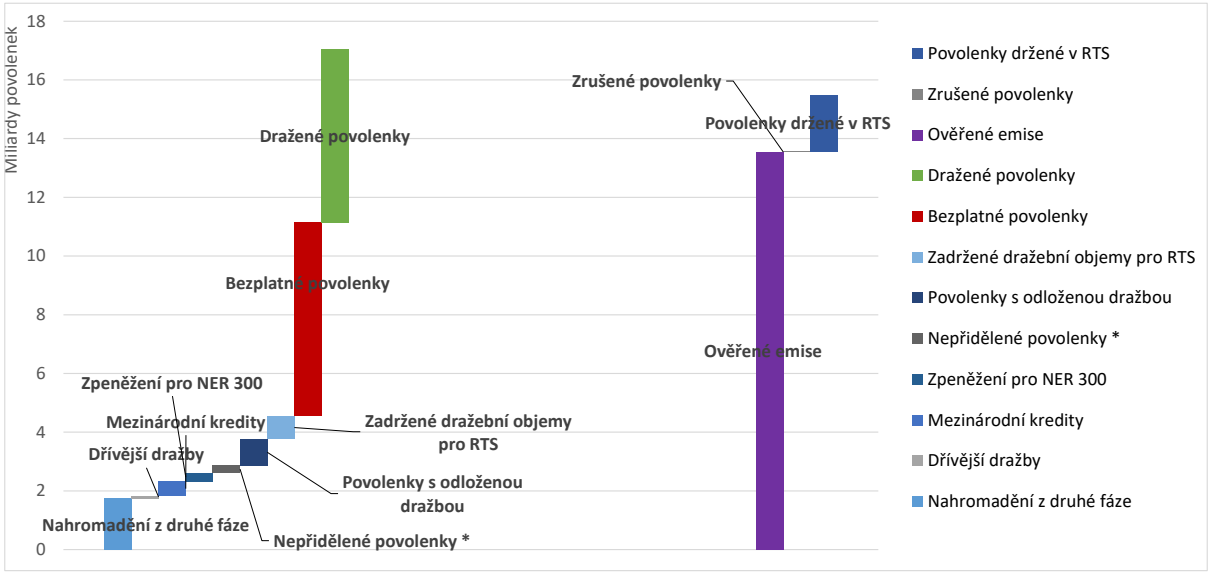
[71] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1814 ze dne 6. října 2015 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně směrnice 2003/87/ES, Úř. věst. L 264, 9.10.2015, s. 1.

Při revizi systému EU ETS v roce 2018[72] došlo k významným změnám ve fungování RTS, jak ukazuje obr. 10.1 v dodatku 10 k pracovnímu dokumentu útvarů Komise přiloženému k této zprávě.

Tato zpráva konsoliduje údaje o nabídce a poptávce zveřejňované podle harmonogramu povinností týkajících se podávání zpráv, jež jsou stanoveny ve směrnici o systému EU ETS a jejích prováděcích předpisech. Graf 9 ukazuje složení kumulativní nabídky a poptávky v roce 2020. Příslušné údaje byly rovněž zveřejněny v oznámení Komise o celkovém počtu povolenek v oběhu pro účely RTS.[73]

Graf 9. Kumulativní nabídka a poptávka v systému EU ETS ke konci roku 2020

Nabídka (kumulativní, v miliardách) **Poptávka** (kumulativní, v miliardách)

Zdroj: GŘ pro oblast klimatu (* konečný počet povolenek, které nebyly přiděleny zařízením podle čl. 10a odst. 7 směrnice 2003/87/ES, a povolenek, které nebyly přiděleny zařízením z důvodu použití čl. 10a odst. 19 a 20 uvedené směrnice, nebyl v době dokončení této zprávy ještě k dispozici.)

V rámci přípravy na zahájení uplatňování RTS v roce 2019 Komise od poloviny května 2017 pravidelně zveřejňovala celkový počet povolenek v oběhu za předchozí rok[74]. V květnu 2021 byl popáté zveřejněn celkový počet povolenek v oběhu odpovídající počtu 1 578 772 426 povolenek.[75] Toto oznámení opět vede k umístění povolenek do rezervy tržní stability, čímž se sníží dražební objemy v letech 2021 a 2022.

Na základě fungování systému EU ETS v letech 2020 a 2021, celkového počtu povolenek v oběhu a revidovaných právních předpisů byly dražební objemy v roce 2021 sníženy téměř o

[72] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/410 ze dne 14. března 2018, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814, Úř. věst. L 76, 19.3.2018, s. 3.
[73] C(2021) 3266 final
[74] C(2017) 3228 final
[75] C(2021) 3266 final

40 %, což se blíží 320 milionům povolenek. Podobným způsobem budou sníženy dražební objemy i v roce 2022. V tabulce 10.1 v dodatku 10 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise jsou uvedeny informace o příspěvcích členských států do RTS od jejího zavedení v roce 2019 až do konce roku 2021.

V roce 2021 provedla Komise první přezkum RTS[76] v rámci širší iniciativy k posílení systému EU ETS.[77] Ukázalo se, že RTS plnila svůj účel snižování přebytku povolenek a stabilizování unijního trhu s uhlíkem, a to i během pandemie COVID-19.

V roce 2019 začala RTS řešit historické nerovnováhy, což vedlo k příjmu necelé jedné miliardy povolenek. V tomto čísle je zahrnuta úprava v podobě 264 milionů povolenek stažených z objemu dražeb v roce 2019, 397 milionů povolenek stažených z objemu dražeb v období 2019–2020 a více než 300 milionů povolenek, které mají být staženy z objemu dražeb v období 2020–2021, což v každém z těchto případů představuje 24 % přebytku z předchozího roku. Snížení emisí v roce 2020 v důsledku krize COVID-19 povede k vyššímu příjmu do RTS v období 2021–2022 v množství 379 milionů povolenek.

Očekává se, že v nadcházejících letech budou příjmy povolenek do RTS i nadále snižovat nabídku v dražbách, přičemž přebytek zůstane nad horní hranicí a důsledky pandemie COVID-19 ovlivní poptávku. Rezerva tržní stability proto bude pokračovat v řešení historické nerovnováhy, která se na unijním trhu s uhlíkem vytvořila v průběhu druhé a třetí fáze, a současně s tím bude reagovat na dopad poptávkového šoku způsobeného pandemií.

4. LETECKÁ DOPRAVA

Odvětví letecké dopravy je součástí systému EU ETS od roku 2012. Původní právní předpisy se týkaly všech letů z EHP i do něj. EU však povinnosti spojené s ETS dočasně omezila na lety v rámci EHP provozované veškerými leteckými společnostmi, aby podpořila rozvoj celosvětového tržního opatření Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) k snížení emisí z letecké dopravy.

V říjnu 2016 se shromáždění organizace ICAO dohodlo na usnesení o programu CORSIA, který začíná v roce 2021. Program CORSIA představuje systém kompenzování uhlíkových emisí s cílem stabilizovat celkové emise pocházející z mezinárodní letecké dopravy na fixních úrovních prostřednictvím nákupu a rušení mezinárodních kreditů. Na základě této dohody byla směrnice o systému EU ETS v roce 2017 změněna tak, aby omezení působnosti EU ETS v letecké dopravě pouze na lety uvnitř EHP bylo prodlouženo do roku 2023.

[76] Posouzení dopadů je k dispozici v příloze 7 pracovního dokumentu útvarů Komise SWD(2021)601 final.
[77] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, Rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757, COM/2021/551 final a návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030, COM(2021) 571 final.

V důsledku dohody mezi EU a Švýcarskem o propojení jejich trhů s uhlíkem (viz kapitola 7) je od 1. ledna 2020 oblast působnosti EU ETS v letecké dopravě rozšířena na všechny lety odlétající z EHP do Švýcarska. Švýcarsko zase uplatňuje svůj systém obchodování s emisemi na všechny lety odlétající na letiště v EHP. Tím jsou zajištěny rovné podmínky na trasách v obou směrech.

Na základě Dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím, uzavřené v prosinci 2020 a platné od 1. ledna 2021, se systém EU ETS i nadále vztahuje na lety z EHP do UK, zatímco nový systém obchodování s emisemi ve Spojeném království se vztahuje na lety odlétající z UK do EHP.

V roce 2020 byly povolenky pro leteckou dopravu vydány v souladu s oblastí působnosti systému EU ETS omezenou na EHP s rozšířením na Švýcarsko. Bylo přiděleno něco přes 32,5 milionu bezplatných povolenek. Do tohoto počtu jsou zahrnuty bezplatné povolenky (něco málo přes 31,7 milionu povolenek) a necelých 0,8 milionu bezplatných povolenek přidělených ze zvláštní rezervy pro nové účastníky na trhu a rychle rostoucí provozovatele. Kromě toho provozovatelé letadel spravovaní vnitrostátními správci v EHP získali v rámci švýcarského ETS zdarma přibližně 0,5 milionů švýcarských povolenek pro letectví.

Objem dražených povolenek pro letectví v roce 2020 činil přibližně 9,2 milionu povolenek.

Ve třetí fázi systému EU ETS (2013–2020) se emise z letecké dopravy meziročně zvyšovaly až do roku 2020, kdy tento trend zvrátila pandemie COVID-19. V letech 2013 až 2019 vzrostly emise z letů spadajících do systému EU ETS o 27,5 %. Pandemie a s ní související cestovní omezení vedly k tomu, že v roce 2020 ověřené emise provozovatelů letadel spravovaných státy EHP prudce poklesly, a to o 63 % v porovnání s rokem 2019, přičemž v rámci systému EU ETS tyto emise dosáhly objemu 24,9 milionu tun CO_2 a v rámci švýcarského ETS 0,3 milionu tun (celkem tedy 25,2 milionu tun CO_2 uvedených v tabulce 6 níže). To znamená, že dosud nejvyšší emise z letectví byly zaznamenány v roce 2019. Tabulka 6 představuje souhrn ověřených emisí, bezplatných povolenek a dražebních objemů pro odvětví letecké dopravy od začátku třetí fáze.

Tabulka 6. Odvětví letecké dopravy: ověřené emise, bezplatně přidělené povolenky a objemy dražených povolenek v období 2013–2021
(v milionech)

Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Ověřené emise (v milionech tun CO_2)	84	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	25,2[78]	

[78] Včetně 0,3 milionu tun v rámci švýcarského ETS.

Změna ověřených emisí oproti roku x − 1		–[79]	2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	–63 %	
Přidělené bezplatné povolenky (EU27 + UK + Island, Lichtenštejnsko a Norsko + Švýcarsko v r. 2020 a 2021)[80]	173,8	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[81]	32,5[82]	17,3[83]
Bezplatné povolenky přidělené ze zvláštní rezervy pro nové účastníky na trhu a rychle rostoucí provozovatele	0	0	0	0	0	1,1	1,1	1,0	0,8	0,3
Objem vydražených povolenek	2,5	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	9,2	1,3[84]

Zdroje: EUTL, GŘ pro oblast klimatu

Objemy povolenek pro letectví vydražených v období 2013–2015 odrážejí rozhodnutí spolunormotvůrců z roku 2014 o pozastavení ETS[85] a o omezení závazků týkajících se klimatu pouze na lety uvnitř EHP. Plnění závazků v odvětví letecké dopravy bylo v roce 2013 odloženo[86]. U emisí z letectví z let 2013 a 2014 se plnění závazků uskutečnilo v období od ledna do dubna 2015.

Zahrnutí odvětví letecké dopravy do systému EU ETS mělo ve třetí fázi výrazný dopad na environmentální výkonnost systému jako celku. Do roku 2020 vyřadili provozovatelé letadel 308 milionů povolenek pro letectví a 139 milionů všeobecných povolenek. Z posledně uvedeného čísla vyplývá, že odvětví letectví muselo nakupovat velké objemy povolenek od stacionárních zařízení, čímž přispělo k celkové přísnosti a ambici systému EU ETS.

[79] Vzhledem k rozdílné oblasti působnosti systému EU ETS nelze posoudit změnu oproti předchozímu roku.

[80] Tato čísla nezohledňují všechny provozovatele letadel, kteří ukončili činnost, jakož i bezplatné povolenky ze zvláštní rezervy pro nové účastníky na trhu a rychle rostoucí provozovatele, ani vrácené povolenky v roce 2012 z důvodu změny oblasti působnosti.

[81] Pokud by se zohlednily povolenky, které nebyly poskytnuty v důsledku ukončené činnosti provozovatelů letadel, pak by skutečné množství přidělených povolenek za rok 2019 bylo o 4 miliony nižší než uvedená hodnota (viz poznámka pod čarou 8 v oznámení C/2020/8643, Úř. věst. C 428, 11.12.2020, s. 1). Přidělování povolenek pro Spojené království (4,31 milionu povolenek z celkového objemu pro rok 2019), které bylo v roce 2019 pozastaveno kvůli ochranným opatřením, která Komise přijala na ochranu ekologické vyváženosti systému EU ETS v případech, kdy pro členský stát vystupující z EU přestává platit právo Unie, pokračovalo v roce 2020.

[82] Toto číslo zohledňuje lety z EHP do Švýcarska i lety mezi EHP a Spojeným královstvím v souladu s dohodou o vystoupení.

[83] Toto číslo zatím nezohledňuje lety z EHP do Spojeného království, které jsou součástí systému EU ETS v souladu s Dohodou o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím.

[84] Do konce června 2021.

[85] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 377/2013/EU ze dne 24. dubna 2013, kterým se stanoví dočasná odchylka od směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství, Úř. věst. L 113, 25.4.2013, s. 1.

[86] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 421/2014 ze dne 16. dubna 2014, Úř. věst. L 129, 30.4.2014, s. 1.

Výrazný dopad, který měla pandemie COVID-19 na mezinárodní leteckou dopravu, se projevil rovněž na programu CORSIA. Celosvětové emise z letectví v roce 2020 klesly pod úroveň 54 % objemu z roku 2019.[87] Vzhledem k tomuto dopadu dosáhl letecký průmysl podporovaný mnoha členy ICAO úpravy výchozích hodnot pilotní fáze CORSIA (období 2021–2023) z původního průměru emisí za roky 2019–2020 na průměr pouze za rok 2019. Jelikož se neočekává, že by se letecký průmysl zotavil dříve než v roce 2023[88] (vrátil na úroveň provozu z roku 2019), pravděpodobně v průběhu pilotní fáze programu CORSIA již nebudou žádné nebo jen málo kompenzačních povinností pro letecké společnosti.

Směrnice o systému EU ETS vyžaduje, aby Komise předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o obecných ambicích a celkové ekologické vyváženosti programu CORSIA. Článek 3d směrnice vyžaduje, aby Komise rovněž provedla studii o schopnosti odvětví letectví přenést náklady z CO_2 na své zákazníky s cílem vypracovat návrh na zvýšení procentního podílu dražení.

V rámci širšího balíčku k realizaci Zelené dohody pro Evropu, uveřejněného dne 14. července 2021, a na základě směrnice o systému EU ETS ve znění z roku 2017[89] Komise vypracovala návrh na úpravu systému EU ETS ve vztahu k letectví[90]. Tento návrh obsahuje ve svém doprovodném posouzení dopadů[91]zprávu o posouzení programu CORSIA a analýzu přenesených nákladů. Usiluje rovněž o provedení programu CORSIA v právu Unie způsobem, který je v souladu s cíli EU v oblasti klimatu pro rok 2030.

5. DOHLED NAD TRHEM

Během třetí fáze systému EU ETS (2013–2020) byl zaveden pevný právní rámec, který má zajistit dozor nad unijním trhem s uhlíkem. Od počátku systému EU ETS byly deriváty emisních povolenek klasifikovány jako finanční nástroje. Od ledna 2018 jsou však spotové emisní povolenky[92] rovněž klasifikovány jako finanční nástroje podle směrnice o trzích finančních nástrojů[93] (MiFID). Tato klasifikace emisních povolenek se odrazila v řadě sekundárních právních předpisů, včetně nařízení o dražbách[94], které mají zajišťovat dozor nad primárním trhem (dražbami). Veškeré obchodování s emisními povolenkami proto reálně podléhá stejnému režimu, který se vztahuje na finanční trhy EU.

---

[87] ICAO, C-WP/15209, květen 2021.

[88] Eurocontrol, COVID-19 impact on the European air traffic network (Dopad pandemie COVID-19 na evropskou síť letového provozu), září 2021.

[89] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2392 ze dne 13. prosince 2017, kterým se mění směrnice 2003/87/ES, aby nadále platila stávající omezení rozsahu činností v oblasti letectví a aby se připravilo provádění celosvětového tržního opatření od roku 2021, Úř. věst. L 350, 29.12.2017, s. 7.

[90] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření, COM(2021) 552 final.

[91] Posouzení dopadů je k dispozici v pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2021) 603 final.

[92] Smlouvy, na jejichž základě jsou povolenky dodány (téměř) okamžitě.

[93] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU, Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 349.

[94] Nařízení Komise (EU) č. 1031/2010 ze dne 12. listopadu 2010 o harmonogramu, správě a jiných aspektech dražeb povolenek na emise skleníkových plynů v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství, Úř. věst. L 302, 18.11.2010, s. 1.

Hlavní pravidla finančního trhu, která se vztahují na obchodování s emisními povolenkami, jsou:

- **směrnice a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFID II/MiFIR)**, které stanoví podmínky pro udělování povolení obchodním systémům a finančním zprostředkovatelům (investičním podnikům), důležité požadavky na podávání zpráv a transparentnost, které mají zabránit zneužívání trhu, a pravidla pro dohled a spolupráci mezi příslušnými vnitrostátními orgány.
- **nařízení o zneužívání trhu**[95], které představuje soubor pravidel EU zakazující různé druhy zneužívání trhu, jako např. obchodování zasvěcených osob nebo manipulace s trhem prostřednictvím praktik, jako je šíření nepravdivých informací nebo zvěstí. Nařízení o zneužívání trhu platí pro všechny účastníky trhu bez ohledu na to, zda ke zneužívání dochází v EU nebo mimo EU.
- **směrnice o boji proti praní peněz**[96], která stanoví důležitá opatření proti praní peněz a financování terorismu.

Na trh dohlížejí finanční orgány 27 členských států[97], které koordinuje evropský regulátor, Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA). V souladu s pravidly finančního trhu podléhají obchodní systémy a investiční podniky pevným požadavkům na podávání zpráv a transparentnost. To umožňuje příslušným orgánům členských států sledovat obchodní chování účastníků trhu. Nařízení o zneužívání trhu navíc zavazuje účastníky trhu, aby neprodleně hlásili podezřelé objednávky a transakce. Vnitrostátní orgány mají pravomoc ukládat nápravná opatření nebo pokuty, pokud rozhodnou, že určité chování vede ke zneužívání trhu.

Pravidla finančního trhu jsou důležitou ochranou integrity a transparentnosti unijního trhu s uhlíkem. Zavedený rámec doposud fungoval dobře a je nezbytné zajistit řádné provádění pravidel.

ESMA každoročně zveřejňuje odhad velikosti různých evropských trhů, včetně trhu s uhlíkem. V nejnovějším odhadu pro rok 2020 orgán ESMA vypočítal celkovou obchodní činnost v oblasti emisních povolenek na přibližně 687 miliard EUR[98]. Z tohoto celkového počtu představují deriváty emisních povolenek zdaleka největší podíl na trhu. Většina transakcí probíhá v obchodních systémech (cca 95 %) a jen malá část je vedena mimoburzovní cestou (OTC).

---

[95] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES, Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 1.

[96] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES, Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73.

[97] Seznam příslušných vnitrostátních orgánů pro účely nařízení o zneužívání trhu je k dispozici na internetových stránkách ESMA.

[98] Stanovisko ESMA k doplňkové činnosti – výpočet velikosti trhu – aktualizace za rok 2020.

Deriváty hrají klíčovou roli, neboť poskytují provozovatelům ETS flexibilní způsoby, jak řídit své riziko v oblasti cen uhlíku. Tyto smlouvy jsou nabízeny burzami a finančními zprostředkovateli, kteří mohou emisní povolenky „zabalit" do různých finančních produktů v závislosti na preferencích trhu a v souladu se zavedeným právním rámcem.

Tak jako všechny trhy i unijní trh s uhlíkem pociťoval v roce 2020 dopady pandemie COVID-19. V důsledku této krize cena emisních povolenek klesla na 14,71 EUR z průměrné úrovně 24,84 EUR v roce 2019[99]. Ceny uhlíku se však rychle odrazily zpět. Analytici trhu poukázali na to, že rezerva tržní stability významně zlepšila odolnost trhu vůči velkým poptávkovým šokům, jako je například šok způsobený globální pandemií.

Existuje mnoho faktorů, které mohou ovlivnit cenu emisních povolenek[100]. Přední analytici trhu zdůrazňují zejména vliv RTS, která absorbuje tržní přebytky, a vliv dlouhodobých politických očekávání účastníků trhu. Trh s uhlíkem se řídí vyhlídkami do budoucna a předjímá budoucí legislativní změny. Zvýšená ambice v oblasti klimatu pro rok 2030, zakotvená v evropském právním rámci pro klima, vyžaduje nižší emisní strop v EU ETS, který by snížil nabídku povolenek. Podle analytiků již účastníci trhu tuto očekávanou změnu započítávají.

Subjekty odpovědné za dodržování pravidel ETS zůstávají dominantní kategorií na primárním i sekundárním trhu. Počet nabízejících, kteří jsou způsobilí k dražbám na společné dražební platformě, se mírně zvýšil a k prosinci 2020 dosáhl 90 účastníků. Velkou většinu účastníků tvořili provozovatelé (72 %), zatímco zbývající část představovaly investiční podniky a úvěrové instituce (18 %), jakož i osoby osvobozené od požadavků směrnice MiFID (10 %)[101].

Na sekundárním trhu pravidla MiFID vyžadují, aby obchodní systémy a investiční podniky podávaly příslušným orgánům zprávy o pozicích držených v emisních povolenkách. Souhrnné členění pozic v emisních povolenkách držených různými účastníky trhu, včetně investičních podniků, jsou rovněž veřejně dostupné a každý týden zveřejňované na internetových stránkách ESMA[102]. Tyto zprávy poskytují dobrý přehled o rozdělení objemů mezi účastníky trhu a ukazují, že investiční fondy, které mohou být spojeny se spekulativním chováním, mají v současné době malý podíl na celkových pozicích na trhu.

Začátek čtvrté fáze byl poznamenán významnou změnou na sekundárním trhu. Historicky se hlavní podíl obchodování na sekundárním trhu uskutečnil na burzovní platformě ICE Futures Europe se sídlem ve Spojeném království. Dne 7. června 2021 přesunula burza ICE London obchodování s emisními povolenkami EU (spoty i deriváty) do své dceřiné společnosti v

[99] Cena k 23. březnu 2020 (14,71 EUR).
[100] K některým krátkodobým faktorům se řadí ceny plynu a ropy, povětrnostní podmínky, výroba energie z obnovitelných zdrojů, plánování dražeb a přidělování bezplatných povolenek atd.
[101] To se týká samostatné kategorie definované v MiFID pro společnosti, které obchodují s finančními nástroji, ale v jejichž případě se jedná o doplňkovou činnost (která zaujímá jen malou část jejich celkové podnikatelské činnosti).
[102] Commodities Derivatives Weekly Position Reporting System (Systém týdenního vykazování pozic v komoditních derivátech).

Nizozemsku, ICE Endex. Obchodování na ICE Endex podléhá dohledu nizozemského úřadu pro finanční trhy.

Zvýšení cen energie v roce 2021 obnovilo zájem o ceny uhlíku a režim dohledu nad unijním trhem s uhlíkem. Panuje obecná shoda, že hlavní příčinou tohoto zvýšení jsou rekordní globální ceny plynu, zatímco zvýšená cena uhlíku má mnohem menší účinek. Sdělení Komise ze dne 13. října 2021[103] dokládá, že zvýšení ceny plynu má na cenu elektřiny devětkrát větší účinek než zvýšení cen uhlíku. Spravedlivá tvorba cen a integrita unijního trhu s uhlíkem je zaručena solidním režimem dohledu, který se vztahuje i na jiné finanční trhy. Nicméně Komise oznámila, že požádá orgán ESMA, aby dále posílil sledování vývoje na trhu s uhlíkem v EU.

6. MONITOROVÁNÍ, VYKAZOVÁNÍ A OVĚŘOVÁNÍ EMISÍ

Harmonizaci požadavků na monitorování, vykazování, ověřování a akreditaci v rámci systému EU ETS zajišťuje počínaje třetí fází (2013–2020) nařízení o monitorování a vykazování[104] a nařízení o ověřování a akreditaci[105].

Monitorovací systém v rámci EU ETS je strukturován na základě „modulárního“ přístupu, který provozovatelům poskytuje vysoký stupeň flexibility pro zajištění nákladové efektivnosti a zároveň dosahuje vysoké spolehlivosti údajů o monitorovaných emisích. Za tímto účelem mohou provozovatelé používat několik metod monitorování (založených na výpočtu nebo na měření, a výjimečně i na „nouzovém přístupu“), včetně kombinace metod pro jednotlivé části zařízení. Pro provozovatele letadel jsou povoleny pouze přístupy založené na výpočtech, přičemž hlavním parametrem, jejž je třeba vypočítat u letů spadajících do systému EU ETS, je spotřeba paliva. Požadavek, aby zařízení a provozovatelé letadel měli plán monitorování schválený příslušným orgánem na základě nařízení o monitorování a vykazování, jim brání v svévolném výběru metod monitorování a časových změn (podrobný přehled monitorování, které se uplatňuje v zemích účastnících se systému EU ETS, je uveden v oddíle 11.1 dodatku 11 přiloženého pracovního dokumentu útvarů Komise).

Nařízení o ověřování a akreditaci zavedlo v celé EU harmonizovaný přístup k akreditaci ověřovatelů. Aby mohli ověřovatelé provádět ověřování v souladu s nařízením o ověřování a akreditaci, musí být akreditováni vnitrostátním akreditačním orgánem. Tento jednotný akreditační systém umožňuje ověřovatelům pracovat se vzájemným uznáváním ve všech zúčastněných zemích a tím plně využívat vnitřní trh a zajišťovat dostatečnou dostupnost v celé EU (podrobný přehled provádění nařízení o ověřování a akreditaci v zemích účastnících

[103] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Řešení nárůstu cen energie: soubor opatření a podpor, COM(2021) 660 final

[104] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/2066 ze dne 19. prosince 2018 o monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES a o změně nařízení Komise (EU) č. 601/2012, Úř. věst. L 334, 31.12.2018, s. 1.

[105] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/2067 ze dne 19. prosince 2018 o ověřování údajů a akreditaci ověřovatelů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, Úř. věst. L 334, 31.12.2018, s. 94.

se systému EU ETS je uveden v oddíle 11.2 dodatku 11 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise).

Po první aktualizaci nařízení o monitorování a vykazování a nařízení o ověřování a akreditaci v roce 2018 s cílem zlepšit, vyjasnit a zjednodušit pravidla pro monitorování, vykazování, ověřování a akreditaci a zlepšit účinnost systému byla v únoru 2019 zahájena druhá aktualizace obou nařízení. Cílem bylo řešit otevřené otázky, jako je provádění přepracovaného znění směrnice o obnovitelných zdrojích energie. Výsledkem byla dvě prováděcí nařízení přijatá dne 14. prosince 2020: prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/2085, kterým se mění nařízení o monitorování a vykazování[106], a prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/2084, kterým se mění nařízení o ověřování a akreditaci[107].

Země účastnící se systému EU ETS zaujímají různé přístupy, pokud jde o příslušné orgány pověřené prováděním. V některých zemích je zapojeno několik místních orgánů, zatímco v jiných je provádění centralizovanější (podrobný přehled správních opatření v zemích účastnících se systému EU ETS je uveden v oddíle 11.3 dodatku 11 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise). Organizace správy EU ETS v zúčastněných zemích se v průběhu třetí fáze ukázala celkově jako velmi účinná.

Co se týká opatření k dodržování předpisů, směrnice EU ETS stanoví pokutu ve výši 100 EUR (indexované podle inflace) za každou tunu emisí CO_2, za niž nebyla v řádném termínu vyřazena žádná povolenka, přičemž tato pokuta se přičítá k ceně povolenek, jež měly být vyřazeny. Další sankce za porušení předpisů při provádění systému EU ETS jsou založeny na vnitrostátních předpisech stanovených jednotlivými zúčastněnými zeměmi (podrobný přehled o dodržování pravidel systému EU ETS v zúčastněných zemích je uveden v oddíle 11.4 dodatku 11 k přiloženému pracovnímu dokumentu útvarů Komise).

Účinnost systému dodržování pravidel se zlepšila poté, co nařízení o monitorování a vykazování umožnilo zemím povinně vyžadovat elektronické vykazování. V průběhu třetí fáze více než polovina zemí účastnících se systému EU ETS oznámila použití elektronických šablon pro plány monitorování, výkazy emisí, zprávy o ověřování a/nebo zprávy o zlepšení. Druhá polovina oznámila, že pro vykazování v rámci systému EU ETS používá určité formy automatizovaného informačního systému.

I přes obtížnou hospodářskou situaci způsobenou pandemií COVID-19, která ovlivnila cykly plnění povinností v letech 2020 a 2021, byla úroveň souladu s EU ETS v průběhu třetí fáze stále velmi vysoká. Provozovatelé odpovědní za více než 99 % emisí ze stacionárních zařízení a letectví ve většině let splnili své právní povinnosti.

[106] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/2085, ze dne 14. prosince 2020, kterým se mění a opravuje prováděcí nařízení (EU) 2018/2066 o monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, Úř. věst. L 423,15.12.2020, s. 37.

[107] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/2084, ze dne 14. prosince 2020, kterým se mění a opravuje prováděcí nařízení (EU) 2018/2067 o ověřování údajů a akreditaci ověřovatelů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, Úř. věst. L 423, 15.12.2020, s. 23.

7. PROPOJENÍ SYSTÉMU EU ETS A ŠVÝCARSKÉHO ETS

Jednání o propojení EU ETS se švýcarským trhem s uhlíkem byla završena během 21. konference smluvních stran UNFCCC v prosinci 2015. Na základě rozhodnutí Rady (EU) 2017/2240[108] byla podepsána dohoda o propojení[109], která byla od 23. listopadu 2017 prozatímně uplatňována a posléze schválena jménem Unie rozhodnutím Rady (EU) 2018/219[110]. Dne 6. prosince 2019 si EU a Švýcarská konfederace vyměnily ratifikační listiny poté, co Švýcarská konfederace rozšířila svůj systém obchodování s emisemi o letectví rozhodnutím 2/2019 ze dne 5. prosince 2019[111]. Následně vstoupila dohoda o propojení v platnost dnem 1. ledna 2020[112]. Od té doby jsou emise za rok 2020 v systému EU ETS a ve švýcarském ETS zpracovávány propojenými systémy.

Dohoda o propojení nemá vliv na nezávislý charakter EU ETS a švýcarského ETS. Oba systémy zůstávají nezávislé, na rozdíl od systémů Islandu, Lichtenštejnska a Norska, které jsou do systému EU ETS plně začleněny prostřednictvím mechanismů stanovených v Dohodě o EHP. Dohoda o propojení definuje podmínky a požadavky, za nichž jsou oba systémy propojeny, a stanoví mechanismus potřebný k zajištění toho, aby byly splněny podmínky pro propojení podle článku 25 směrnice o systému EU ETS[113].

Zahrnutí letectví do dohody o propojení bylo pro EU zásadním požadavkem. Na základě článku 6 této dohody uplatňuje Švýcarsko stejný přístup k pokrytí, emisnímu stropu a přidělování povolenek jako EU ETS. Na švýcarské vnitrostátní lety a lety ze Švýcarska do EHP se vztahuje švýcarský ETS, zatímco lety z EHP do Švýcarska spadají do systému EU ETS. Tím je umožněno, aby dohoda o propojení přispívala k ekologické vyváženosti jak systému EU ETS, tak švýcarského ETS.

Jak je uvedeno v tabulce 7, slučitelnost obou systémů není otázkou velikosti, nýbrž otázkou kvalitativních požadavků a faktorů pro zajištění integrity propojených trhů s uhlíkem a rovných podmínek pro provozovatele.

Tabulka 7. Srovnání EU ETS a švýcarského ETS

	EU ETS	Švýcarský ETS

[108] Rozhodnutí Rady (EU) 2017/2240 ze dne 10. listopadu 2017 o podpisu jménem Unie a o prozatímním provádění Dohody mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 322, 7.12.2017, s. 1.
[109] Dohoda mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 322, 7.12.2017, s. 3.
[110] Rozhodnutí Rady (EU) 2018/219 ze dne 23. ledna 2018 o uzavření Dohody mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 43, 16.2.2018, s. 1.
[111] Rozhodnutí č. 2/2019 smíšeného výboru zřízeného Dohodou mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů ze dne 5. prosince 2019, kterým se mění přílohy I a II Dohody mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 314, 29.9.2020, s. 68.
[112] Poznámka ohledně vstupu v platnost Dohody mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů, Úř. věst. L 330, 20.12.2019, s. 1.
[113] Podle článku 25 směrnice o systému EU ETS může být EU ETS propojen se „slučitelnými závaznými systémy obchodování s emisemi skleníkových plynů s absolutními maximálními hodnotami emisí“.

Počet všeobecných povolenek dražených v roce 2020	778 505 000		265 000 (z toho 175 000 dražených v roce 2021 v důsledku zrušení dražeb v roce 2020)	
Počet povolenek pro letectví dražených v roce 2020	9 174 000		196 500	
Počet všeobecných povolenek přidělených zdarma v roce 2020	66 775 8544		4 391 331	
Počet povolenek pro letectví přidělených provozovatelům zdarma v roce 2020	Povolenky EU pro letectví pro EU ETS	Švýcarské povolenky pro letectví pro švýcarský ETS	Švýcarské povolenky pro letectví pro švýcarský ETS	Povolenky EU pro letectví pro EU ETS
	32 486 017	501 278	570 696	473 521
Ověřené emise stacionárních zařízení v roce 2020	1 355 141 953		4 874 278	
Ověřené emise provozovatelů letecké dopravy v roce 2020[114]	EU ETS	Švýcarský ETS	Švýcarský ETS	EU ETS
	24 917 481	299 610	283 329	366 102
Počet stacionárních zařízení v roce 2020	10 437[115]		51	
Počet provozovatelů letecké dopravy v roce 2020	352[116]		3	

Zdroj: EUTL a švýcarský registr[117]

Od vstupu dohody o propojení v platnost mohou být emise vytvořené v rámci kteréhokoli z obou systémů pokryty vyřazením povolenek vydaných v kterémkoli z obou systémů. Provozovatelé z obou systémů proto mohou mít přístup na větší trh, což může otevřít prostor pro zvýšení efektivity. Aby se tak stalo, bylo mezi registry obou systémů vytvořeno přímé propojení, jak požaduje čl. 3 odst. 2 dohody, které umožňuje převádění povolenek z účtu v jednom systému na účet v druhém systému.

Poté, co dohoda o propojení vstoupila v roce 2020 v platnost, provozovatelé (stacionárních zařízení i letecké dopravy) uplatnili 642 413 povolenek vydaných v rámci švýcarského ETS[118] a využili tak zvýšenou flexibilitu, kterou propojení mezi EU ETS a švýcarským ETS nabízí.

Tabulky 8 a 9 uvedené níže ukazují účinek propojení, či do jaké míry provozovatelé spravovaní v systém EU ETS (tabulka 8) nebo švýcarském systému ETS (tabulka 9) těžili z výhod tohoto propojení tím, že využívali povolenky vydané v druhém systému ke splnění svých povinností vyřadit povolenky.

[114] Někteří provozovatelé letecké dopravy mají povinnost dodržovat předpisy podle obou systémů.
[115] Na základě registru EU zahrnuti provozovatelé, kteří v roce 2020 nebyli vyřazeni; počet provozovatelů, kteří vykázali emise, činí 10 317.
[116] Na základě registru EU zahrnuti provozovatelé, kteří v roce 2020 nebyli vyřazeni; počet provozovatelů, kteří vykázali emise, činí 320.
[117] Švýcarský registr ETS
[118] Tento údaj zahrnuje přímé přidělování.

V systému EU ETS využila stacionární zařízení povolenky ze švýcarského ETS pouze ve velmi malé míře: ani ne 60 000 švýcarských všeobecných povolenek bylo použito ke splnění 0,0044 % povinností. Provozovatelé letadel, kteří spadají do systému EU ETS, splnili 2,34 % povinností využitím švýcarských povolenek pro letectví, ale všeobecné povolenky nepoužili vůbec.

Tabulka 8. Jednotky použité pro plnění povinností v systému EU ETS

EU ETS							
Stacionární zařízení	*Bezplatná přidělení a dražby*	*Ověřené emise*	*Vyřazené jednotky*				
			celkem	*EUA*	*CHU 2020*		
	1 446 263 544	1 355 141 953	1 348 077 920	1 348 018 396	59 524		
% z celkového objemu			*100%*	*99,9956%*	*0,0044%*		
Provozovatelé letadel	*Bezplatná přidělení (včetně švýcarského ETS) a dražby*	*Ověřené emise včetně těch v rámci švýcarského ETS*	*Vyřazené jednotky*				
			celkem	*EUAA*	*EUA*	*CHUA 2020*	*CHU 2020*
	42 177 108	25 217 091	24 880 715	12 292 505	12 005 321	582 889	0
% z celkového objemu			*100%*	*49,41%*	*48,25%*	*2,34%*	*0,00%*

Ve švýcarském ETS splnila stacionární zařízení 0,19 % svých povinností s využitím povolenek EU ETS. Naproti tomu u provozovatelů letadel, kteří spadají do švýcarského ETS, měly všeobecné povolenky a povolenky pro letectví z EU ETS více než 40% podíl na plnění jejich povinností. To bylo způsobeno přidělením povolenek z EU, které někteří provozovatelé ze švýcarského ETS obdrželi na pokrytí svých emisí v rámci systému EU ETS.

Tabulka 9. Jednotky použité pro plnění povinností ve švýcarském ETS

Švýcarský ETS								
Stacionární zařízení	*Bezplatná přidělení a dražby (CHU)*	*Ověřené emise*	*Vyřazené jednotky*					
			celkem	*EUA*	*CHU 2020*	*CER*		
	4 656 331	4 874 278	4 877 617	9 390	4 761 361	106 866		
% z celkového objemu			*100%*	*0,19%*	*97,62%*	*2,19%*		
Provozovatelé letadel (spravovaní Švýcarskem)	*Bezplatná přidělení (včetně EU ETS)*	*Ověřené emise včetně těch v rámci EU ETS*	*Vyřazené jednotky*					
			celkem	EUAA	EUA	CHUA	CHU	CER
	1 240 717	649 431	649 971	263 375	540	373 640	0	12 416
% z celkového objemu			*100%*	*40,52%*	*0,08%*	*57,49%*	*0,00%*	*1,91%*

Tabulka 10. Převody povolenek mezi EU ETS a švýcarským ETS v období září 2020 – duben 2021

Převody (všeobecné a letecké povolenky z obou systémů)		
Z	*Do*	*Celkový počet*
EU	CH	977 065
CH	EU	450 578
Zůstatek		**526 487**

8. ÚČINKY PROVÁDĚNÍ SMĚRNICE O ENERGETICKÉ ÚČINNOSTI A VNITROSTÁTNÍCH PLÁNŮ V OBLASTI ENERGETIKY A KLIMATU NA EU ETS

Zpráva o trhu s uhlíkem by měla zohlednit účinky provádění směrnice o energetické účinnosti a celkový dopad politik a opatření zahrnutých do integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (plánů NECP) na fungování systému EU ETS, včetně bilance povolenek z hlediska jejich nabídky a poptávky na unijním trhu s uhlíkem[119]. Tato kapitola se zabývá těmito dvěma tématy.

8.1 Dopad provádění směrnice o energetické účinnosti na systém EU ETS

Mezi EU ETS a směrnicí o energetické účinnosti existuje několik vzájemných působení, a to zejména tam, kde mají politická opatření dopad na energetickou účinnost provozovatelů spadajících do tohoto systému. Článek 8 směrnice o energetické účinnosti prosazuje nákladově efektivní opatření v oblasti energetické účinnosti tím, že od velkých provozovatelů vyžaduje, aby každé čtyři roky prováděli energetický audit nebo používali certifikovaný systém hospodaření s energií nebo systém environmentálního řízení. To velkým provozovatelům pomáhá určit energetické ztráty, potenciál úspor energie a nákladově efektivní opatření ke snížení jejich spotřeby energie.

Ústředním ustanovením směrnice o energetické účinnosti, které je přímo zaměřeno na dosahování úspor energie, je článek 7, jenž od členských států vyžaduje, aby přijaly politická opatření k dosažení úspor energie[120]. Vzhledem k tomu, že členské státy mají na výběr, na která odvětví se budou soustředit, mohla by tato opatření spolupůsobit s povinnostmi v rámci systému EU ETS. Opatření členských států lze z hlediska možných dopadů na odvětví spadající do EU ETS rozdělit do čtyř kategorií:

- politická opatření v oblasti energetické účinnosti prováděná v odvětvích mimo rámec EU ETS, která nemají žádné přímé vzájemné vazby s tímto systémem; jedním z příkladů těchto opatření je nahrazování starých kamen na uhlí účinnějším kotlem spalujícím biomasu.
- opatření v oblasti energetické účinnosti zaměřená na snižování spotřeby energie dodávané z odvětví spadajících do ETS, jako jsou elektrická energie, centrální zásobování teplem a rafinérie poskytující palivo pro dopravu a vytápění. Patří sem opatření na zateplování budov centrálně zásobovaných teplem, nahrazování elektrických spotřebičů a zvyšování účinnosti paliv v dopravě. Ačkoli se příslušná rozhodnutí odbývají nezávisle na zařízeních, která spadají do systému EU ETS, signál o ceně uhlíku může motivovat účastníky trhu, především spotřebitele k odpovídající akci.

[119] Na základě článku 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 210, a dále na základě článků 29 a 35 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 1.

[120] Doporučení Komise o provedení povinnosti úspor energie do vnitrostátního práva, C(2019) 6621 final

- politická opatření podporující činnosti, které vedou ke změně energetických nosičů, jako je nahrazování elektrického ohřívače solárním ohřívačem (což vede ke snížení spotřeby energie v odvětví spadajícím do ETS) nebo nahrazování plynového kotle tepelným čerpadlem (což vede ke zvýšení spotřeby energie v odvětví spadajícím do ETS).
- politická opatření na podporu energetické účinnosti hlavních procesů zařízení spadajících do systému EU ETS.

Posledně uvedená opatření jsou ve vzájemném působení s EU ETS. V období 2014–2020 Belgie, Nizozemsko a Rumunsko[121] oznámily politická opatření podle článku 7 zaměřená na zařízení spadající do ETS – dobrovolné dohody (v případě Belgie a Nizozemska) nebo rovnocenná opatření (v případě Rumunska)[122]. Tato opatření stála za vysokým podílem kumulativních úspor energie vykázaných těmito zeměmi v období 2014–2018: 61 % u Belgie, 20 % u Nizozemska a 44 % u Rumunska[123]. Dobrovolné dohody stanoví, že provozovatelé by se měli zavázat k dosažení cílů energetické účinnosti nebo úspor energie, ovšem tyto cíle nejsou omezeny jen na spotřebu energie v rámci EU ETS. V praxi většina úspor energie pravděpodobně pochází ze zlepšení energetické účinnosti průmyslových procesů spadajících do systému EU ETS, ale část úspor může pocházet ze spotřeby energie mimo tento systém (např. může být výsledkem zvýšení účinnosti paliva v dopravě nebo energetické účinnosti v kancelářích). I když většina členských států do působnosti svých opatření zahrnuje alespoň jedno politické opatření zaměřené na odvětví spadající do systému EU ETS, vykazované údaje podle článku 7 nerozlišují mezi podílem úspor z odvětví v ETS a úspor z jiných (pod)odvětví.

Pro období od roku 2014 do června 2020 ustanovení čl. 7 odst. 4 směrnice o energetické účinnosti zohlednila vzájemné působení s EU ETS.

- Ustanovení čl. 7 odst. 4 písm. b) uvedlo možnost, kterou členské státy mohly použít při výpočtu požadovaného objemu úspor energie pro období 2014–2020. Z výpočtu mohly vyloučit veškeré prodeje energie spotřebované v průmyslových provozech, na něž se vztahuje systém EU ETS, nebo část těchto prodejů. Tuto možnost využilo 15 členských států.[124]

[121] Až do 30. dubna 2020 měly členské státy povinnost podávat každoročně zprávy. Závěrečná zpráva, která se vztahuje na celé období, po které povinnost platila, má být předložena do března 2022. Jedná se o tři členské státy, které navrhly opatření, jež jsou speciálně určena odvětvím v systému EU ETS. Obecně existuje podstatně větší množství opatření zaměřených na průmyslová odvětví (ta by se mohla vztahovat na průmyslová odvětví v rámci EU ETS i mimo něj). Databáze ODYSSEE-MURE evidující opatření v oblasti energetické účinnosti v EU uvádí více než 200 opatření určených odvětvím v členských státech.

[122] Dobrovolné dohody a rovnocenná opatření jsou alternativními opatřeními ve smyslu čl. 7b směrnice o energetické účinnosti. Původní znění směrnice přijaté v roce 2012 obsahovalo neúplný seznam alternativních opatření, ale po jeho revizi v roce 2018 byl tento seznam vyjmut.

[123] Tato čísla pocházejí z výročních zpráv předložených členskými státy v souladu s čl. 24 odst. 1 směrnice o energetické účinnosti. Podíly jsou vyjádřeny ve vztahu ke kumulativním úsporám podle článku 7 vykázaným za období 2014–2018.

[124] Tuto možnost nelze použít pro období 2021–2030, neboť pro toto období možnosti uvedené v čl. 7 odst. 4 směrnice o energetické účinnosti nesnižují minimální požadovaný objem kumulativních úspor, viz čl. 7 odst. 5 směrnice.

- Ustanovení čl. 7 odst. 4 písm. c) umožnilo členským státům, aby do vykazovaného objemu úspor energie vypočteného v souladu s čl. 7 odst. 2 a 3 započítaly úspory energie z opatření podporujících energetickou účinnost na straně nabídky. Tuto možnost využily jen tři členské státy[125].

Úspory energie dosažené v systému ETS na základě politických opatření v oblasti energetické účinnosti snižují poptávku po povolenkách. Dopad na emise skleníkových plynů je komplexnější, protože systém ETS se vztahuje na celkové emise všech zahrnutých subjektů a RTS se stará o nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou. Úspory energie v odvětvích, která jsou přímo zahrnuta do systému ETS nebo jsou s ním nepřímo spojena, mohou tudíž přispívat ke snižování emisí nebo cen uhlíku. Zároveň platí, že dokud politická opatření v oblasti energetické účinnosti řeší selhání trhu a překážky zavádění nákladově efektivních opatření na úsporu energie, a přinášejí další výhody, umožňují tím rovněž účastníkům snižovat emise za nižší náklady. Pobídky spojené s cenou uhlíku v systému EU ETS zase přispívají k dosažení cílů EU a orientačních vnitrostátních cílů energetické účinnosti stanovených podle článku 3.

8.2 Dopad provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu na systém EU ETS

27 vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (plánů NECP) dokončených v roce 2019 poskytuje přehled o tom, jak členské státy EU přistupují k první fázi svého přechodu ke klimatické neutralitě v letech 2021 až 2030.

Posouzení plánů NECP Komisí[126] ukázalo, že podle stávajících a plánovaných opatření hodlají členské státy snížit emise o 41 % pod úroveň roku 1990 a překonat tak předchozí cíl EU snížit emise do roku 2030 o 40 %. Plány rovněž naznačují, že téměř všechny členské státy, které používají uhlí k výrobě elektřiny, tuto výrobu postupně ukončují nebo stanovily termíny pro její postupné ukončování. Celkem 21 členských států buď již vyrábí elektřinu bez uhlí[127], nebo se zavázalo k postupnému ukončování těžby uhlí (včetně hnědého uhlí a rašeliny), přičemž konkrétní data mají uvedena ve svých plánech NECP. V této souvislosti plány NECP počítají s tím, že využívání uhlí se do roku 2030 sníží o 70 % ve srovnání s rokem 2015, přičemž elektřina z obnovitelných zdrojů bude do roku 2030 zaujímat 60 % z celkově vyrobené elektřiny. Tento vývoj by měl přímý vliv na systém EU ETS, neboť by mohl vést k podstatnému snížení emisí z odvětví energetiky a následnému poklesu poptávky po emisních povolenkách. Dokud tato politicky motivovaná ukončování výroby urychlují postupné vyřazování uhlí z výroby, které je podníceno trhem s uhlíkem, a tyto dopady nejsou

[125] Dánsko (úspory energie související s centrálním zásobováním teplem jako součást systému EEOS), Rumunsko (soubor 5 opatření týkajících se účinnosti elektráren, vysoce účinné kombinované výroby tepla a elektřiny, účinnosti přenosových a distribučních sítí a účinnosti centrálního zásobování teplem) a Slovinsko (3 opatření týkající se účinnosti centrálního zásobování teplem).

[126] Posouzení kumulativního dopadu plánů NECP (COM(2020) 564 final) je k dispozici zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0564&from=CS
Individuální posouzení jednotlivých plánů NECP provedená Komisí jsou k dispozici zde: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans/individual-assessments_cs

[127] Belgie, Kypr, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko a Malta.

neutralizovány prostřednictvím rezervy tržní stability, může to vést ke snižování cen uhlíku v ETS.

Posouzení Komise rovněž ukázalo, že podíl obnovitelné energie na úrovni EU v rámci stávajících a plánovaných opatření by mohl do roku 2030 dosáhnout 33,1–33,7 %, což by znamenalo překročení cíle pro rok 2030 nejméně o 32 %. Další investice a reformy v oblasti energie z obnovitelných zdrojů uvedené v plánech NECP mají potenciál tento podíl ještě zvýšit. Pokud jde o energetickou účinnost, k dosažení cíle pro rok 2030 je potřeba uplatnit větší ambice.[128] I když konečné plány a opatření plánované na úrovni EU ukazují zvýšené povědomí o tomto problému, stále je potřeba vyvinout značné úsilí k odstranění tohoto nedostatku. Pokud by tento vývoj ovlivnil odvětví, která jsou přímo zahrnuta do systému EU ETS nebo jsou s ním nepřímo spojena, mohl by snížit poptávku po povolenkách. Pobídky spojené s cenou uhlíku v systému EU ETS zase přispívají k dosažení vnitrostátních cílů v oblasti obnovitelné energie a energetické účinnosti stanovených v plánech NECP.

Od posouzení plánů NECP Komisí v říjnu 2020 některé členské státy provedly změny a úpravy svých plánů. Podrobnější informace o důsledcích, které z toho vyplývají, jsou uvedeny ve zprávě EU o pokroku v oblasti klimatu za rok 2021[129]. V červnu 2023 mají všechny členské státy předložit návrhy svých aktualizovaných plánů NECP a v roce 2024 pak jejich konečnou podobu. Ta by měla odrážet zvýšené ambice v souladu s cílem EU snížit do roku 2030 celkové emise skleníkových plynů nejméně o 55 % v porovnání s rokem 1990, včetně případného zohlednění vyšší energetické účinnosti v roce 2030 (úspory 36–39 % u konečné a primární spotřeby energie) a obnovitelné energie (40% podíl obnovitelných zdrojů energie v unijní skladbě zdrojů energie), tj. cílů navržených Komisí v legislativním balíčku k realizaci Zelené dohody pro Evropu. Komise posoudí všechny aktualizované návrhy plánů do konce roku 2023 a konečné plány do konce roku 2024.

9. ZÁVĚRY A VÝHLED DO BUDOUCNA

Ve třetí fázi systému EU ETS (2013–2020) poklesly emise skleníkových plynů z výroby elektřiny a průmyslových zařízení, na něž se systém vztahuje, téměř o 29 %[130], což přispělo k celkovému poklesu o přibližně 43 % od roku 2005, kdy byl systém zaveden. Přestože není pochyb o tom, že významné snížení emisí o 11,4 % v roce 2020 lze do značné míry přičíst účinkům pandemie COVID-19, vyznačuje se jím zároveň další rok téměř nepřerušovaného trendu meziročního poklesu emisí ve třetí fázi. Ten odráží dekarbonizační trendy zjištěné zejména ve výrobě elektřiny a tepla. Potvrzují jej i emise před pandemií v roce 2019, které ve srovnání s rokem 2018 klesly o více než 9 %.

Emise skleníkových plynů z letectví zahrnuté do ETS stouply v letech 2013 až 2019 o 27,5 %, přičemž se zvyšovaly každoročně až do roku 2020, kdy tento trend zvrátila pandemie

[128] V porovnání s cílem zvýšit energetickou účinnost do roku 2030 alespoň o 32,5 % činí tento rozdíl 2,8 procentních bodů u primární spotřeby energie a 3,1 procentních bodů u konečné spotřeby energie.
[129] Zpráva o pokroku v oblasti klimatu za rok 2021, COM(2021)951 final.
[130] V letech 2013 až 2020.

a ověřené emise ve srovnání s rokem 2019 prudce klesly o 63 %. To znamená, že rok 2019 byl rokem s dosud nejvyššími emisemi z letectví.

Změny právních předpisů dohodnuté ve třetí fázi za účelem posílení systému EU ETS a řešení přebytku povolenek přinesly pozitivní výsledky. Od roku 2018 do roku 2019, kdy začala fungovat rezerva tržní stability, se přebytek výrazně snížil z 1,65 miliard na přibližně 1,39 miliard povolenek. Ačkoli se přebytek v roce 2020 v důsledku nižší poptávky zvýšil, očekává se, že dodatečný přebytek bude v příštích dvou až čtyřech letech absorbován, což přispěje k řádnému fungování trhu. Navíc na základě zveřejněného ukazatele přebytku a právních předpisů týkajících se EU ETS pro čtvrtou fázi (2021–2030) se dražební objemy v roce 2021 snížily téměř o 40 % a podobným způsobem se sníží i objemy v roce 2022.

Konec třetí fáze, poté co byla zavedena rezerva tržní stability, se vyznačoval zvýšenou důvěrou účastníků trhu, což se odrazilo v silnějším signálu o ceně uhlíku. V letech 2020 a 2021, navzdory obtížné hospodářské situaci v průmyslu a letectví způsobené krizí COVID-19, zůstal signál o ceně uhlíku v roce 2020 stabilní a v roce 2021 značně vzrostl, což bylo ovlivněno vysokými cenami plynu a očekáváním trhu, pokud jde o dopady zvýšené ambice v oblasti klimatu pro rok 2030.

Vyšší cena emisních povolenek vedla k podstatnému zvýšení celkových výnosů z dražeb, kterých dosáhly země účastnící se systému EU ETS. Od roku 2012 do 30. června 2021 překročily tyto výnosy 83,5 miliard EUR, přičemž v roce 2020 bylo dosaženo více než 19 miliard EUR a v první polovině roku 2021 téměř 14 miliard EUR.[131] Celkově byl vysoký podíl (75 %) těchto příjmů ve třetí fázi použit pro účely související se změnou klimatu a energetikou.

I přes obtížnou hospodářskou situaci způsobenou pandemií COVID-19 v cyklech plnění povinností v letech 2020 a 2021 byla úroveň souladu s EU ETS v průběhu třetí fáze stále velmi vysoká. Provozovatelé odpovědní za více než 99 % emisí ze stacionárních zařízení a letectví ve většině let splnili své právní povinnosti. Architektura systému EU ETS zůstává spolehlivá a správní organizace zavedená v zúčastněných zemích potvrdila svou účinnost.

První dohoda o propojení EU ETS s jiným systémem – švýcarským ETS, která vstoupila v platnost v posledním roce třetí fáze, podporuje větší flexibilitu a účinnost na obou trzích s uhlíkem tím, že provozovatelům obou systémů umožňuje těžit z výhod většího trhu.

V rámci balíčku k realizaci Zelené dohody pro Evropu přijatého v červenci 2021 navrhla Komise, aby v následujících letech byla posílena a rozšířena úloha tvorby cen uhlíku, která EU umožní splnit její zvýšené ambice v oblasti klimatu. Systém EU ETS zůstává klíčovým pilířem politiky EU v oblasti klimatu. Celkový přehled o fungování EU ETS v prvním roce čtvrté fáze poskytne následující zpráva o trhu s uhlíkem, která má být zveřejněna na konci roku 2022.

[131] Částka za rok 2020 zahrnuje EU27, Island, Lichtenštejnsko a Norsko a Spojené království, zatímco částka za rok 2021 zahrnuje EU27 plus pouze Island, Lichtenštejnsko a Norsko.